

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra historie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Konec 2. světové války na Spálenopoříčsku

Václav Hulec

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni 2013

.....

Chtěl bych poděkovat vedoucímu své práce PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph.D. za ochotu se mé práce ujmout a za drahocenný čas, který ji věnoval. Také bych chtěl velmi poděkovat Ing. Miroslavu Tupému, který mi věnoval spoustu svého času a poskytl mi mnoho užitečných informací a pramenů, ze kterých jsem mohl při tvorbě této práce čerpat.

Obsah

1	Úvod.....	2
2	Politická a vojenská situace na konci 2. světové války v Československu.....	4
2.1	Vojenská situace.....	4
2.2	Vláda.....	6
2.3	Odsun.....	8
2.4	Podkarpatská Rus.....	9
3	Demarkační čára.....	11
3.1	Českoslovenští vojáci na demarkační čáře.....	13
4	Postup amerických vojsk v západních Čechách.....	16
4.1	Úder ze vzduchu.....	16
4.2	Postup pozemních vojsk.....	17
4.3	16. obrněná divize.....	23
5	Konec 2. Světové války ve Spálenopoříčsku.....	24
5.1	Přehled událostí 2. světové války ve Spáleném Poříčí a okolí.....	24
5.2	Dny před osvobozením.....	26
5.3	Pondělí 7. května 1945.....	27
5.4	Svobodný květen 1945.....	30
5.5	Spálenopoříčské oběti německé perzekuce.....	34
5.6	Spálenopoříčtí v zahraniční armádě.....	36
5.7	Červen 1945.....	36
5.8	Červenec – prosinec 1945.....	38
5.9	Spotřební zboží a služby.....	40
5.10	Odchod místních obyvatel.....	41
6	Závěr.....	42
7	Literatura a prameny.....	44

1 Úvod

Ve své práci jsem se rozhodl věnovat konci 2. světové války. Tento největší ozbrojený konflikt v dějinách ani po šedesáti osmi letech po svém skončení nenechává snad nikoho klidným. V této práci bych chtěl popsat a přiblížit dění na konci války jak v celém Československu, tak i zejména v západních Čechách a hlavně pak ve Spáleném Poříčí, městečku, které leželo 8 km od Demarkační čáry, která oddělovala operační prostor Rudé armády a US Army, a jehož obyvatelé tak mohli poznat obě tyto osvobozené armády. Právě osvobození západních Čech americkou armádou se v době vlády komunistického režimu stalo nepohodlným, neboť komunistická propaganda nepřipouštěla jiné tvrzení, než-li to, že celé Československo bylo osvobozeno jedině a pouze Rudou armádou.

V první části této práce jsem se věnoval celkové politické a vojenské situaci v Československu na konci 2. světové války. Kromě vojenských operací převážně Rudé armády, jsou zde popsány i informace týkající se československé vlády a jejích rozhodnutí, a to včetně následného poválečného odsunu německého obyvatelstva z Československa. Na konci této části práce popisují také situaci týkající se oddělení Podkarpatské Rusi od Československa, jelikož si myslím, že o této události není dnešní veřejnost dostatečně, ne-li vůbec, informována. Informace v této části práce považuji za všeobecné znalosti, proto zde neuvádím příliš citací zdrojů.

Další část práce popisuje demarkační linii, která jak bylo již výše zmíněno, byla rozhraním mezi působností Rudé a americké armády a oddělovala tak západ Čech od zbytku vlasti. Kromě samotného popisu vzniku a umístění této „hranice“ je zde popsán i příchod československých vojáků z západu a jejich další působnost ve vlasti a právě i na demarkační linii.

Následující část práce se zabývá postupem amerických vojsk v západních Čechách. Kromě popisu jednotlivých operací a vojáků 3. Americké armády generála George S. Pattona a jejich postupu směrem do českého vnitrozemí jsou zde popsány i operace spojeneckého letectva na tomto území, které vstupu západních vojsk do Československa předcházely. Na konci této kapitoly je také věnována krátká zmínka 16. obrněné divizi 3. americké armády, která kromě Plzně osvobodila i právě Spálené Poříčí.

V poslední části této práce jsem se věnoval dění v roce 1945 ve Spáleném Poříčí, ze kterého pocházím. V této části práce jsem čerpal zejména z místní kroniky, ze které z velké části čerpaly i publikace, které byly o této oblasti napsány. Kromě kroniky Spáleného Poříčí mi byla k dispozici, kromě několika publikací zabývajících se touto dobou v této oblasti, i kronika Nezvěstic a také Nových Mitrovic, všechny tyto kroniky jsou v současné době uloženy v Okresním archivu Plzeň-jih v Blovicích a k nahlédnutí jsou, kromě již zmíněného archivu, zpřístupněny též na internetových stránkách <http://www.portafontium.cz/>.

Velkou část zdrojů, informací a fotografií jsem pak také získal od spálenopoříčského kronikáře Ing. Miroslava Tupého, který v současné době žije v Plzni. V obrazové příloze pak přikládám kromě dobových fotografií ze Spáleného Poříčí i fotografie vojenské techniky, kterou používala v západních Čechách americká armáda.

2. Politická a vojenská situace na konci 2. světové války v Československu

2.1 Vojenská situace

Prvním osvobozeneckým vojskem, které překročilo československé hranice, byla Rudá armáda, stalo se tak při Karpatsko-dukelské operaci, která byla zahájena již v září 1944.

Této operaci mělo předcházet Slovenské národní povstání, při němž měly 2 východoslovenské divize otevřít Karpatské průsmyky na severovýchodě Slovenska, a toto území měla tato povstalecká armáda ve spolupráci s partyzány držet až do příchodu Rudé armády. Povstání však vypuklo předčasně, ještě než mohlo být řádně připraveno. 29. dubna 1945 večer byl dán rozkaz k zahájení povstání, tento rozkaz však nebral v potaz, že již 28. srpna vydala slovenská vláda pro zvýšenou partyzánskou činnost v této oblasti souhlas ke vstupu německé armády, která ihned po svém příchodu 31. srpna začala povstalce odzbrojovat. Slovenské národní povstání bylo tedy odsouzeno k nezdaru, zbytek povstalců se soustředil do okolí Banské Bystrice, kde se bránil až do 28. října 1944, kdy generál Rudolf Viest podepsal kapitulaci. Je nutné také zmínit, že pomoc Slovenskému národnímu povstání již při jeho přípravě ze strany SSSR byla takřka nulová.¹

Karpatské průsmyky zůstaly tedy i nadále uzavřeny a vzhledem k tomu, že byla tato operace Slovenským národním povstáním prozrazena,² byla zde německá obrana ještě posílena. Sovětským vojskům při této operaci velel maršál Ivan Stěpanovič Koněv, vedle sovětské armády, která čítala zhruba 150 000 mužů, zde bojoval i 1. československý armádní sbor, který čítal téměř 17 000 mužů a velel mu Jan Kratochvíl, který byl později nahrazen Ludvíkem Svobodou. Tato armáda stála proti přibližně 100 000 německých a

¹ SSSR poskytl podporu jen formou paravýsadků několika vojáků a zbraní, jejich množství však bylo značně nedostatečné.

² Němcům se plány operace dostaly do rukou – pozice, které poté byly bombardovány sovětskou artilérií, Němci včas vyklidili.

maďarských vojáků. Operace nemohla být dostatečně dobře připravena, neboť maršál Koněv dostal od Stalina na přípravu operace pouhý týden.³ Kromě toho operaci stěžoval i hornatý terén na severovýchodě Slovenska, kvůli kterému nemohla být nasazena sovětská nejmocnější zbraň – tanky, a ani pěchota v úzkém průsmyku nemohla roztáhnout formaci dostatečně do šířky, postup armády byl tedy velmi pomalý a s vysokými ztrátami. Karpatsko-dukelská operace byla zahájena 8. září 1944, avšak již kvůli zvyše zmíněným problémům trval postup hornatým terénem slovenských hor Rudé armádě až do dubna 1945. Tato operace měla spíše politický význam, než-li význam vojenský. Měla utvrdit Československo v tom, že svoboda přichází z východu, což bylo potvrzeno i na konferenci Velké trojky v Jaltě⁴, kde za tichého souhlasu západních spojenců bylo Československo zahrnuto do sovětské sféry vlivu.

Sovětským prvořadým cílem však nebylo celkové osvobození Československa a postup na Prahu, namísto toho postupovala Rudá armáda ve dvou směrech – severním na Berlín a jižním na Vídeň.

V březnu 1945 byly zahájeny na obou směrech operace, při kterých se dočkaly svého osvobození Brno a Ostrava. Brno bylo osvobozeno Sověty dne 26. dubna 1945 v rámci Bratislavsko-brněnské operace, které velel za Sovětskou stranu Rodion Malinovskij. Ostrava se dočkala svého osvobození po tuhých bojích, hlavně na polské straně hranic, 30. dubna 1945 v rámci Ostravsko-opavské operace, jejíž veliteli byli Ivan Jefimovič Petrov a Andrej Ivanovič Jerjomenko. Vedle jednotek Rudé armády zde bojovali i jednotky 1. československého armádního sboru pod velením Karla Klapálka.

Praha si na své osvobození zatím ještě musela počkat, neboť pro SSSR bylo prvořadým cílem dobytí Berlína. Až právě po tom, co bylo jisté, že Berlín padne, zamířily sovětské jednotky ze severního směru ku Praze. Je nutné zmínit, že se v Čechách v té době stále nacházela síla, se kterou bylo třeba počítat. Byla to německá armáda polního maršála Ferdinanda Schörnera, která čítala ještě zhruba 1 000 000 mužů.

5. května 1945 mezitím v Praze vypuklo pod vedením České národní rady, jejímž předsedou byl prof. Albert Pražák, povstání. Při přebírání rozhlasu do českých rukou se mezi povstalci a německými okupanty rozhořely boje. V noci z 5. na 6. května vyrostlo

³ Často se spekuluje nad otázkou, zda-li Stalin zde nechtěl 1. Československý armádní sbor vykrváct.

⁴ Konference Velké trojky – Stalin, Churchill, Roosevelt, 4. – 11. 2. 1945.

v Praze na 2 000 barikád. Zhruba 30 000 jen lehce ozbrojených povstalců se zde bránilo přibližně 40 000 německých vojáků, kteří měli k dispozici i značné množství obrněné techniky. Za těchto okolností by bylo pražské povstání odsouzeno v utopení se ve vlastní krvi. Objevil se však nečekaný spojenec – Vlasovci, kteří se takto snažili zbavit se cejchu zrádců, a zajistit si tak lepší pozici v poválečném vyúčtování. Zhruba 18 000 Vlasovců mělo k dispozici i obrněnou techniku. Bez pomoci těchto vojáků by povstání v Praze dozajista padlo. Vlasovci z Prahy odešli po neúspěšném jednání s ČNR v noci ze 7. na 8. května. Na dohled byla i 3. americká armáda generála Pattona, díky její rychlému postupu byla demarkační linie oddělující oblast působnosti americké a sovětské armády posunuta ze západních hranic Československa až na linii Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice. Tato armáda osvobodila Plzeň 6. května 1945 dopoledne a v Praze mohla být zhruba během 2 hodin cesty, avšak její postup ku Praze kvůli demarkační linii pokračovat nemohl, Stalin odmítal z politických důvodů další posunutí demarkační linie, neboť Prahu nemohl přeci osvobodit nikdo jiný, než-li Rudá armáda.

8. května 1945 vstoupila v platnost bezpodmínečná kapitulace Německa, polní maršál Ferdinand Schörner věděl, že v boji již nemá cenu pokračovat, 8. května odpoledne tedy podepsal po jednání s ČNR kapitulaci a byl mu umožněn volný průchod Prahou do amerického zajetí. Příslušníci Waffen SS se však této dohodě nepodřídili a pod vedením Carla von Pücklera pokračovali v boji. 9. května ráno přijely do Prahy od Drážďan první sovětské tanky 1. Ukrajinského frontu maršála Koněva a pomohly s likvidací odporu posledních zbytků německých vojsk, které se v Praze ještě nacházely. Poslední výstřel 2. světové války v Evropě padl 12. května 1945 ve středních Čechách nedaleko Příbrami.

2.2 Vláda

V dubnu 1945 se vrací prezident Edvard Beneš na československé území – 3. 4. přijíždí vlakem do Humenného. Dalšího dne vzniká v Košicích první československá vláda, která je známa jako „vláda Národní fronty“. Předsedou této vlády je jmenován sociální demokrat

a bývalý vyslanec Československa v SSSR Zdeněk Fierlinger. Složení této vlády bylo dojednáno již předem, a to na jednání představitelů londýnského i moskevského vedení odboje. Národní fronta byla tvořena koalicí všech „povolených“ levicových stran, neboť činnost pravicových stran, jako byli například agráři, či Slovenská strana ľudová, byly pro svou spolupráci s Němci zakázány. Každá ze stran této vlády jmenovala 3 stranické ministry, mimo nich zde bylo ještě 5 nestranických ministrů. Největší vliv v této nově ustanovené vládě měli komunisté a jejich sympatizanti (Svoboda, Fierlinger, Nejedlý). Povolenými stranami byly pro Čechy: KSČ (Klement Gottwald, Rudolf Slánský, Václav Kopecký, Václav Nosek), Sociální demokraté (Zdeněk Fierlinger, Bohumil Laušman), Národní socialisté (Petr Zenkl, Milada Horáková) a Lidovci (Jan Šrámek). Pro Slovensko byly povoleny: KSS (Viliam Široký, Gustáv Husák) a Demokratická strana (Ján Ursíny, Jozef Lettrich).

Vláda Národní fronty dne 5. dubna 1945 zveřejnila v Košicích tzv. Košický vládní program, který mimo jiné sliboval potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců, také pozemkovou reformu, znárodnění a také zde bylo zdůrazněn fakt, že Češi a Slováci jsou 2 rovnoprávné národy, což znamenalo posun od koncepce jednoho „československého národa“ za 1. republiky.

Parlament zpočátku neexistoval, všechnu zákonodárnou moc měl ve svých rukou prezident republiky Beneš, který vydával prezidentské dekrety s platností zákona. Tyto dekrety byly vydávány již od roku 1940 (londýnský exil) až do 28. Října 1945.

Prozatímní Národní shromáždění bylo jednokomorové Senát (existující za 1. republiky byl zrušen. Shromáždění nebylo voleno, neboť bylo utvořeno na základě prezidentského dekretu z října 1945 ze zástupců politických stran a dalších organizací. Prozatímní Národní shromáždění se poprvé sešlo 28. října 1945 a na této schůzi potvrdilo Edvarda Beneše ve funkci prezidenta republiky, Zdeňka Fierlingera ve funkci předsedy vlády a také právě dekrety prezidenta Beneše. Tyto dekrety jsou součástí českého právního řádu dodnes.

Nejdůležitějšími dekreti prezidenta republiky byly:

Retribuční dekrety – dekrety o potrestání zločinů spáchaných v době války a okupace – na základě těchto dekretů byly ustanoveny mimořádné lidové soudy. Odsouzeno bylo až 30 000 lidí. Bylo vyneseno 778 trestů smrti, 741 doživotních trestů a 24673 trestů vězení.

Odsouzení k smrti a popraveni byli např. K.H.Frank, Jozef Tiso, Vojtěch Tuka. Prezident Hácha zemřel ve vězení v červnu 1945 (odsouzen nebyl). Byli odsouzeni skuteční i domnělí „zrádci a kolaboranti“. Retribuce se nejvíce podobala systému stanného práva, u mimořádných retribučních soudů, jejichž členy byl profesionální soudce a čtyři laičtí přísedící, neměla žádost o milost žádný odkladný účinek, popravy byly prováděny 2 hodiny po vynesení rozsudku, na žádost odsouzeného bylo popravu možno odložit o další hodinu.⁵

Znárodňovací dekrety - znárodněny byly všechny banky, pojišťovny, doly a další klíčový průmysl a všechny podniky s více než 500 zaměstnanci. Celkem bylo znárodněno asi 75% průmyslu.

Dekrety omezující práva Němců a Maďarů (viz. **odsun**)

Vedle československých státních orgánů nadále existují i slovenské, nikoliv však české (ČNR byla po Pražském povstání rozpuštěna, SNR na Slovensku ne). Nejvýznamnější z nich byla Slovenská národní rada a Sbor pověřenců. Důležité je také zmínit, že na celém území státu vznikaly nové nižší orgány státní správy i samosprávy – Národní výbory, které v souladu s vládními nařízeními přebíraly moc v jednotlivých oblastech své působnosti.

2.3 Odsun

Po osvobození začalo vysídlování německých obyvatel z republiky, první fáze známá jako „divoký odsun“ probíhala od května do srpna 1945. Lidé zejména v příhraničních oblastech se tak mstili za léta příkoří, způsobená německou okupační silou, což je na jednu stranu pochopitelné. Při tomto odsunu praktikovalo české obyvatelstvo princip kolektivní viny, na mnoha místech vypukly bouře teroru na německém obyvatelstvu, často překračující humánní principy, což kritizoval zejména britský tisk.⁶ Kromě pomsty byli i někteří lidé hnáni touhou obohatit se na majetku Němců. Nakládání s vojenskými zajatci

⁵ HEJL, V. Zpráva o organizovaném násilí. 1. vyd. Praha: Univerzum, 1990. s. 22.

⁶ DRÁPALA, M. Na ztracené vartě západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945 – 1948. Praha : Prostor, 2000. s. 196. ISBN 80-7290-046-X.

z řad zejména SS, ale i wehrmachtu, či Vlasovců, zejména v oblastech, kde byly během okupace nacisty spáchána zvěrstva, bylo jak v podání místních partyzánů, tak i sovětských vojáků mnohdy až extrémně brutální a často končilo popravou.⁷ Při tomto „divokém odsunu“ bylo vyhnáno přibližně 660 000 Němců a až 30 000 jich bylo zavražděno. Dekret z května 1945 prohlásil Němce a Maďary za „státně nespolehlivé“ a zabavil jim majetek. Dekret ze srpna 1945 pak zbavil Němce a Maďary československého občanství.

K plánovanému odsunu Maďarů ze Slovenska však nedošlo. Tento odsun asi 600 000 lidí nezískal mezinárodní podporu. Docházelo však k perzekuci maďarské národnostní menšiny na Slovensku – odnárodňování Maďarů, přesídlování ze Slovenska do Čech a podobně. Došlo jen k omezené výměně slovenských Maďarů za maďarské Slováky (asi 70 000 lidí).

Od srpna 1945 do listopadu 1946 probíhal na základě Postupimské konference, která schválila princip odsunu Němců z Československa, Polska a Maďarska do Německa, odsun organizovaný. Při tomto odsunu bylo oficiálně odsunuto 2 250 000 Němců. Mohli si vzít jen zavazadlo o váze 30 - 50 kg.

V letech 1947-48 probíhal ještě odsun dodatečný, který se konal zejména proto, aby se rozdělené německé rodiny mohly opět sloučit, v těchto letech odešlo zhruba ještě 80 000 lidí. Celkem tak bylo odsunuto přibližně 3 000 000 lidí.

Vedle kolaborantů a zrádců ztratilo Československo odsunem Němců také mnoho kvalifikovaných pracovníků, kteří v následujících letech v ekonomice Československa citelně chyběli. Kromě toho se zde objevil velký neobydlený prostor, který bylo nutno znovu osídlit obyvateli z vnitrozemí republiky.

2.4 Podkarpatská Rus

Československo bylo jediným z vítězných států, které bez náhrady přišlo o část svého předválečného území, neboť Rudá armáda za války Podkarpatskou Rus jednoduše obsadila a československá vláda pak v červnu 1945 podepsala v Moskvě smlouvu, kterou toto území odstoupila SSSR. Kupodivu stanovisko prezidenta Beneše nebylo v rozporu se

⁷ STANĚK, T. Perzekuce 1945. 1. vyd. Praha : Alcor, 1996. s. 178.

zahraničněpolitickými zájmy Moskvy, dokonce sám již od roku 1939 připouštěl, že Podkarpatská Rus nesmí být připojena k Polsku ani Maďarsku, s připojením k SSSR však problém neviděl.⁸ Snahy o připojení k SSSR začaly 12. listopadu 1944, kdy proběhly na Podkarpatské Rusi veřejné schůze, na kterých účastníci odhlasovávali rezoluce požadující připojení k sovětské Ukrajině. Některé rezoluce byly dokonce adresovány a poslány Benešovi. Od té chvíle dostaly události rychlý spád. Během týdne se konala konference komunistické strany, která proklamovala, aby Zakarpatská Ukrajina byla opět spojena se sovětskou Ukrajinou. Zároveň se ustavila jako samostatná Komunistická strana Zakarpatské Ukrajiny a oddělila se od KSČ. 26. listopadu 663 delegátů na prvním sjezdu národních výborů Zakarpatské Ukrajiny schválilo manifest, v němž ukládali Národní radě opětovně spojit Zakarpatskou Ukrajinu s její velikou matkou sovětskou Ukrajinou a odloučit se od Československa. Po tomto sjezdu se rozběhla kampaň, ve které občané podpisem vyjadřovali souhlas s Manifestem z 26. listopadu. Dokonce roku 1944 podepsalo kolem čtvrt milionu občanů, Vypadalo to, jakoby se téměř 90 % obyvatel vyslovilo, jak tvrdil koncem prosince Gottwald, pro připojení k SSSR.⁹ Avšak přicházely i zprávy, že mnoho podpisů bylo získáno pod nátlakem, což potvrdil vládní delegát Němec, který zde působil. Československo tím ztratilo asi 13 000 km² území a 600 000 obyvatel. Zbytek Československa byl obnoven v předmnichovských hranicích.

⁸ KAPLAN, K. Pravda o Československu 1945 – 48. 1. vyd. Praha : Panorama, 1990. s. 24.

⁹ KAPLAN, K. Pravda o Československu 1945 – 48. 1. vyd. Praha : Panorama, 1990. s. 31.

3 Demarkační čára

Ke konci války se dohrávala partie, ve které hrály Sovětský svaz i západní spojenci o své budoucí postavení ve střední Evropě. Prostí vojáci šli od města k městu živeni hesly o morální povinnosti osvobodit porobené národy, které ovšem i nadále zůstávaly pouze šachovými figurkami na politické mapě Evropy a bylo možno je obětovat nebo držet za cenu jiných obětí, pokud to vyžadoval určující velmocenský zájem jedné či druhé strany. Součástí této hry byl i jinak ryze vojenský akt – stanovení demarkační čáry.

Vyvstávala především otázka vojenských a politických zón. Pokud jde o Československo bylo zřejmé, že taková hranice nebyla předtím výslovně rozhodnuta ani v Jaltě, ani kdekoliv jinde.¹⁰ V celém průběhu války však docházelo k diplomatickým jednáním či jiným náznakům, ze kterým bylo patrné, že ČSR je s tichým souhlasem Západu ponechána v sovětské sféře bezpečnosti.

Na jaře 1945 o tom měly s konečnou platností rozhodnout vojenské operace. Postup spojeneckých vojsk v průběhu března však zpozdily úvahy o tzv. Alpenfestung.¹¹ Zpravodajská služba patrně přecenila celou záležitost a mýtus alpské pevnosti pak sehrál v alternativách konce války svou roli, což způsobilo minimálně třítýdenní ztrátu Spojenců ve smyslu vojenském i politickém.

Eisenhower se tedy rozhodl pro postup na linii Erfurt – Lipsko – Drážďany a Regensburg – Linec až 28. března. V tomto smyslu také informoval sovětskou stranu. Z toho vyplývala určitá možnost zahrnout přinejmenším západní část Československa včetně Prahy do zóny spojeneckých sil. Stalin s tímto návrhem souhlasil. Churchill rozpoznal příležitost, která se tu nabízela a 1. dubna se obrátil na Roosevelta s požadavkem radikálního postupu co nejdále na východ. Churchill měl doslova říci: „Hrozí nedozírná katastrofa. Jestliže se budeme striktně držet svých závazků, zatímco Sověti, aniž by se v nejmenším starali o vlastní závazky, uchvátí vše, co budou moci dostat.“¹² Americký prezident však spor se Sovětským svazem riskovat nechtěl. Takticky tedy přenechal odpověď Eisenhowerovi. Eisenhower odpověděl 5. dubna, že si nemůže dovolit rozptylovat své síly ve snaze o

¹⁰ MAREŠ, P. Jalta. 1990. s. 29.

¹¹ Mýtická německá alpská pevnost, která však neexistovala.

¹² CHURCHILL, W. The Second World War, VI. Boston 1953, s. 824.

dosažení všeho najednou. Churchill si byl vědom časové tísně, a proto se o tři dny později obrátil přímo na Eisenhowera. 11. dubna však znovu dostává negativní odpověď s odvoláním na vojenskou nutnost.¹³ Postup spojeneckých vojsk však byl rychlejší než se předpokládalo. Proto Eisenhower upřesňuje dosavadní jednání se sovětským velením a píše: „Je zřejmé, že nejpravděpodobnějším místem setkání našich vojsk bude oblast Drážďany – Wittenberg. Pro demarkační linii na centrálním úseku fronty jsem zvolil linii řeky Labe a řeku Mulde, kterou lze lehce určit v terénu a kterou by bylo třeba přijmout jako obecnou hraniční linii mezi našimi silami.“¹⁴ Náčelník generálního štábu Rudé armády A. I. Antonov odpověděl, že sovětská vojska obsadí údolí Vltavy, a to včetně Prahy. Teprve v této chvíli podpořili Churchillovo stanovisko i britští generálové. Ti naléhali na Eisenhowera, aby v duchu předchozího jednání postoupil do západních Čech. Ale Eisenhower s tímto názorem nesouhlasil, 29. dubna píše, že je rozhodně proti nasazování amerických životů pro rize politické účely. Následujícího dne informuje sovětské velení: „Mé síly v centru zaujmou linii podél řeky Mulde od jejího ústí do Labe a do Československé hranice z roku 1937. Jestliže to později bude vyžadovat situace, mohou tyto síly útočit ve směru na Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice.“¹⁵ Sovětské velení si kvůli situaci na frontách nemohlo dovolit tento návrh odmítnout. Churchill byl v této záležitosti skutečně aktivní, v noci z 3. na 4. května se opět obrátil na Eisenhowera, aby mu připomněl důležitost postupu na Prahu. Tento tlak a relativně výhodná situace přiměly Eisenhowera k tomu, aby v podvečer 4. května navrhl sovětskému velení, že prodlouží útok v Československu k linii Vltavy a Labe. Sovětské velení tento návrh odmítlo a požádalo, aby se spojenecká vojska držela na linii České Budějovice – Plzeň – Karlovy Vary.¹⁶ Eisenhower se tomuto požadavku podřídil a v době, kdy už byla vojenská akce na českém území v plném proudu, vydal rozkaz, aby se jednotky 3. armády zastavily na dohodnuté linii.¹⁷

Zdálo se, že poslední partie, ve které šlo o poválečnou orientaci Československa vojenskými prostředky, byla rozhodnuta. Americká vojska sice další postup zastavila, ale

¹³ EHRMANN, J. *Grand Strategy*, VI. London 1956. s. 159.

¹⁴ ŠŮMA, V. *Úloha a poslání armády USA v roce 1945 v západních Čechách. Před 20 lety 1945 – 1965.* Sborník příspěvků. Plzeň 1965. s. 67.

¹⁵ *Srov. Osvobození Československa Rudou armádou 1944-1945.* Praha 1965. s. 297.

¹⁶ CHURCHILL, W. *The Second World War*, VI. Boston 1953, s. 406.

¹⁷ Churchill se sice ještě jednou, a to 7. května pokusil přimět spojenecké vedení k postupu „prázdnou zemí“ na Prahu, ale bezvýsledně. Avšak zbývala ještě poslední možnost, která byla v rukou České národní rady a Fierlingerovy vlády.

nezastavila zpravodajský a průzkumný pohyb. Různé americké skupiny se tak objevily ještě 7. a 8. května v Praze. Například známá mise Roberta H. Pratta směřovala do sídla Schörnerova štábu ve východních Čechách. Ačkoli i zástupci bojující Prahy (nadpraporčík Hugo Deák a štábní kapitán Jaromír Nechanský) jednali s americkým velením v Plzni, generál Patton, i přesto, že byl z mnoha důvodů nakloněn poskytnutí pomoci Praze, musel tuto možnost zamítnout, neboť byl vázán vyšším rozkazem. Praha tedy krvácela až do 9. května, kdy přijel první sovětský tankista. Jeho první slova byla výmluvná: "Jsou už v Praze Američané?"¹⁸

3.1 Českoslovenští vojáci na demarkační čáře

Československá samostatná obrněná brigáda spolu s přidělenými posilovými jednotkami o síle devíti britských a francouzských pěších praporů, roty ochrany letišť RAF, čtyři francouzské námořní pěchoty, osmi kanadských a britských dělostřeleckých oddílů, dvou francouzských baterií a letky pozorovacího a kurýrního letectva RAF držela u Dunkeque v obklíčení německá vojska admirála Frisiuse. Velitel brigády generál Alois Liška přeskupil v druhé polovině dubna 1945 síly na tomto válčišti tak, aby je mohl předat britskému veliteli dělostřelectva Wallerovi a přesunout československou brigádu k třetí americké armádě, která byla v té době zhruba 15 kilometrů od českých hranic.¹⁹ Obrátil se v této záležitosti na velitele 21. skupiny armád maršála B. Montgomeryho.²⁰ Také generál Sergej Ingr vyzval náčelníka československé mise v Londýně generála S. Bosého,²¹ aby požádal spojenecké velitelství o souhlas k nasazení československé brigády a československých leteckých jednotek do bojů za osvobození Československa. Zároveň požádal Huberta Ripku, aby v tomto smyslu jednal na úrovni diplomatických styků.

¹⁸ MAREK, J. Ukradený Jeep. Praha 1995. s. 7.

¹⁹ BROD, T. ČEJKA, E. Na západní frontě. Praha 1965. s. 503.

²⁰ BROD, T. ČEJKA, E. Na západní frontě. Praha 1965. s. 504.

²¹ ČEJKA, E. Československý odboj na Západě. II. díl. Praha 1992. s. 85.

Spojenecké velení těmto žádostem nevyhovělo, ale maršál Montgomery souhlasil s vytvořením kombinovaného oddílu o 140 mužích a s jeho začleněním do svazku 3. americké armády. Vojáci přišli do kombinovaného oddílu z různých jednotek, ale většina z nich se znala z bojů na Středním východě. Oddíl byl sestaven narychlo k okamžitému přesunu k útočící 3. americké armádě a neměl proto ani běžné administrativní vybavení. Proto také celý postup oddílu od Dunkerque do západních Čech lze rekonstruovat jen z rukopisných či publikovaných pamětí účastníků.²² Dne 23. dubna se oddíl soustředil v prostoru za frontou a byl vybaven šesti protiletadlovými děly Bofors ráže 40 mm, čtyřmi kolopásovými transportéry M3 a třemi pásovými transportéry Brencarrier. Během sedmi dní se vojáci kombinovaného oddílu dostali na československou hranici.²³

1. května postavili tito vojáci na volném prostranství u obce Pomezí nad Ohří stožár, který pro tuto příležitost vezli s sebou už z Bavorska, a vztyčili zde československou státní vlajku. Ještě téhož dne se jejich kolona zastavila na náměstí v Chebu, kde následně pomáhali při obnově města. Do Plzně dorazil kombinovaný oddíl 9. května a po dohodě s americkým velitelstvím byl umístěn v obci Kyšice.²⁴ Dne 12. května dostala jednotka k rozkaz k přesunu do Prahy, ale tam se velitel podplukovník Alois Sítek dozvěděl, že se v důsledku dohod o demarkační čáře nemohou v hlavním městě zdržet. Přenocovali na okraji Prahy a druhý den se zklamání vrátili zpět do Kyšic.²⁵

Ve dnech 12. a 13. května se vydala na týdenní přesun do západních Čech celá Československá obrněná brigáda: 6200 mužů, 300 tanků, 230 obrněných vozů a transportérů, 1300 ostatních vozidel a 96 děl a minometů. Předsunutý průzkum a skupina ubytovatelů zjišťovala možnosti pro dislokaci brigády v prostoru jihozápadně od silnice Zdemyslice – Nepomuk – Lnáře až po Strážov, Velhartice a Sušici. V sobotu 19. května v 10. hodin dopoledne přijel na klatovské náměstí první československý tank. Během dne dorazily další početné kolony, které se ještě k večeru přesunuly do vytipovaných míst klatovského okresu. Dislokace Československé samostatné obraněné brigády se během května, ale i poté často měnila.

²² SOMMR, J. Od Tobrůku do Plzně. Praha 1992. s. 126.

²³ SOMMR, J. Od Tobrůku do Plzně. Praha 1992. s. 130.

²⁴ SOMMR, J. Od Tobrůku do Plzně. Praha 1992. s. 140.

²⁵ SOMMR, J. Od Tobrůku do Plzně. Praha 1992. s. 141.

Československá brigáda převzala službu na demarkační čáře od Američanů v úseku Lnáře – Zdemyslice 23. května 1945. Od 18. května do 16. června 1945 byla činnost brigády podřízena velitelství V. sboru 3. americké armády a po jeho stažení z československého území podléhala velitelství XXII. sboru, který vykonával vojenskou pravomoc na celém obsazeném území.

Dne 30. května se československá brigáda zúčastnila slavnostní přehlídky v hlavním městě, ale po oficiálním uvítání se znovu vrátila na americkou stranu demarkační linie. Zhruba o týden později (6. června) došlo k její reorganizaci, stala se I. tankovým sborem, složeným z 11., 12. a 13., později ještě 14. tankové brigády. Na základě dvoustranných dohod byl tento sbor vybaven a zásobován britskou vojenskou technikou do 12. července a pohonnými hmotami a proviantem americké armády do konce srpna 1945. Na demarkační čáře a v podřízenosti americké armádě zůstal sbor do druhé poloviny září, kdy byl rozpuštěn a jeho jednotlivé části se rozptýlily do posádek na celém území republiky.

4 Postup amerických vojsk v západních Čechách

4.1 Úder ze vzduchu

Březen a duben 1945 byly v západních Čechách ve znamení zvyšujícího se počtu útoků spojeneckých vzdušných sil. Konec války se nesl ve znamení postupné likvidace jednoho nádraží za druhým. Nebylo dne, aby se na některých z dopravních uzlů v oblasti českého západu nesnel déšť bomb. Karlovy Vary, Cheb, Klatovy či Sokolov, zde všude explodovaly bomby, aby zamezily nepříteli dopravovat vojenskou techniku, pohonné hmoty a vojska na frontu.

V noci ze 16. na 17. dubna 1945 došlo i na Plzeň. Přes 200 Lancasterů ze svazku Bomber Command RAF si to namířilo nad plzeňské seřazovací nádraží, aby ho s definitivní platností vyřadilo z provozu. Úder byl tak mohutný, že pumpy nádraží doslova přeoraly. Den po náletu RAF se nad Plzní objevil další spojenecký svaz. Jeho cílem bylo pravděpodobně seřazovací nádraží v Koterově, bomby však určenou dopadovou plochu minuly a explodovaly v civilní čtvrti Slovany, kde způsobily desítky lidských obětí.²⁶

20. dubna 1945 se nad klatovským nádražím objevila skupina amerických Liberatorů B-24 ze svazku 15. Air Force. Vzápětí začal nálet, který skončil až odletem posledního ze strojů. Železniční stanice Klatovy v podstatě v tu chvíli přestala existovat.²⁷

Na železnici ze vzduchu však neútočily pouze těžké bombardéry. Pamětníkům události z posledních měsíců války utkvěly v paměti tzv. Kotláři nebo hloubkaři, jak se lidově přezdívalo americkým stíhacím strojům.

Cílem hloubkařů bylo vše, co se pohybovalo, a co mohlo potenciálně přispívat k bojové činnosti nepřítelů. V dubnových dnech jich v oblasti českého západu bylo nebe doslova plné a cestovat za denního světla se v této době rovnalo sebevraždě.

²⁶ FOUČEK, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 4.

²⁷ FOUČEK, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 5.

25.dubna 1945 provedla americká osmá letecká armáda, která se pro svoji ohromující sílu nazývala "Mighty Eight". Provedla zničující nálet na plzeňskou Škodovku a blízké letiště Bory. To, co se nepovedlo v letech 1942-1943 britské Bomber Command a 8. a 15. Air Force o rok později, dokonale odčinilo na 276 Fortressů B-17G od první Air Division. Jeden z nejdůležitějších Hitlerových výrobních závodů byl americkými tříštivými a zápalnými bombami doslova přeorán tam i zpět a také letiště Bory, kde v té době dokonce operovaly obávané "turbíny" Messerschmitt Me 262, schytalo svůj díl pum.²⁸ Útok na Plzeň uskutečněný pouhých 11 dnů předtím, než se v jejích ulicích objevily vozidla americké 16. obrněné divize, přišel "Mighty Eight" draho. Flaky²⁹ byly tentokrát až krutě přesné a jejich granáty poslaly k zemi jen v bezprostředním okolí města 4 bombardéry, další pak šly nedobrovolně dolů při cestě zpět. Výsledkem byly zhruba dvě desítky obětí v řadách příslušníků amerických vzdušných sil. Nálet na Škodovku byl pro bombardéry 8. americké letecké armády posledním v druhé světové válce. Stejného dne přišly Američané i o fotoprůzkumný letoun F-6D z 9. Air Force. Poručík Norborne A. Thomas se svým poškozeným Mustangem přistál nedaleko Volduch u Rokycan a pak uprchl. Zbytek války letec patrně přečkal v německém zajetí.³⁰ Osmá letecká armáda toho dne přišla také o jednu stíhačku. U Milostína na Rakovnicku havaroval stroj P-51D Mustang poručíka Williama B. Hoelschera ze svazku 4. Fighter Group. Ještě předtím, než se letoun poškozený flakem zřítil k zemi, stačil pilot vyskočit na padáku a do konce války byl ukryt u odbojářů v Rakovnicku.³¹

4.2 Postup pozemních vojsk

Dne 15. dubna provedlo americké letectvo nálet na železniční komunikace v oblasti Aš – Cheb. Tři dny poté překročila hranice průzkumná četa 358. pluku 90. pěší divize XII.

²⁸ FOU, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 5.

²⁹ Německé protiletecké kanóny.

³⁰ FOU, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 6.

³¹ FOU, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 6.

Sboru Pattonovy armády,³² která tvořila boční zajištění hlavního postupu do Bavorska a Rakouska. Stalo se ta k v místě, kterému se říká Kočičí hlava. Krátce před polednem 18. dubna se objevila předsunutá americká hlídka v Rozbachu (Hranicích), jehož obyvatelstvo bylo na konci války převážně německé. Poručík Friedman, který vedl americkou hlídku, vystoupil před radnicí z obrněného transportéru a vyzval představitele města, aby zajistili odevzdání zbraní a na znamení kapitulace vyvěsili nejpozději do 14.00 bílé prapory. Místní nacisté tento požadavek nesplnili, Američané tedy zahájili dělostřeleckou palbu, při níž byla poškozena textilní továrna a zemřeli čtyři obyvatelé. Teprve pak se v oknech objevila bílá prostěradla a ve 14.30 hod. vjeli Američané bez odporu do města.³³ V té době provedla německá posádka v Aši několik destrukcí na železnici a elektrickém vedení a postupně vyklidila město, do něhož vstoupili Američané 20. dubna odpoledne. Zároveň osvobodili několik dalších obcí v nejzápadnějším cípu Čech.

V Chebu se situace vyvíjela složitěji, neboť německý velitel vyhlásil, že bude město hájit. Civilní obyvatelstvo opouštělo své domy a ženisté zničili mosty na přístupových cestách po železnici a přes Ohři. Útok na Cheb začal 25. dubna. Německá obrana Chebu vzdorovala americkému útoku 9 hodin. Velitel města narazil při obhlídce obranných pozic na předsunutou skupinu amerických tanků a v krátké přestřelce padl. Německá posádka ustoupila a město se 26. dubna vzdalo. Avšak ještě následujícího dne se pokusily německé síly pod velením Konráda Henleina o protiútok. Ze svého stanoviště v zámečku na Kladské nařídil Henlein obchvatný manévr vedený jednotkami SS a volksturmu přes Dyleň až po Waldsassen. V první chvíli se mu sice podařilo překvapit americké formace v Chebu, ale celá tato akce byl jen zoufalý pokus o záchranu kolébky sudetoněmeckého hnutí, který neměl naději na úspěch.³⁴

Do konce dubna překročili Američané hranici na několika dalších místech. Dne 1. května přijel americký tank do obce Strážný na Vimpersku. Vystoupil z něho voják, který chtěl pravděpodobně vyjednávat, ale záhy byl postřelen. Tank se tedy otočil a odjel zpět. Dne 2. května se průzkumná jednotka kapitána Stewarta objevila v Bělé nad Radbuzou a postoupila až do Hostouně u Horšovského Týna, kde osvobodila skupinu amerických a britských zajatců a ukořistila několik set ušlechtilých hřebců,³⁵ které zde nahromadili

³² SLÁDEK, O. Spálená země. Praha 1981. s. 228.

³³ Květy. (3. 5. 1990). č. 18. s. 28.

³⁴ SLAVÍK, R. J. Američané a Cheb. Rok 1945. Cheb 1990.

³⁵ LINDA, P. Patton byl váš nejlepší. Praha 1991. s. 119.

Němci. Všechny tyto průzkumné akce zajišťovaly postup hlavních sil podél Československých hranic.

Rozkaz k útoku do Československa dal Eisenhower 4. května. Generál Goerge Smith Patton si o tom poznamenal: „V 19. hodin 30 minut mi telefonoval Bradley a sdělil mi, že jsme dostali zelenou pro útok do Československa, a chtěl vědět, kdy budu schopen vyrazit. Řekl jsem mu, že nazítří ráno. Měl určité pochybnosti, ale protože jsme jeden druhého znali, uvěřil mi. Od Bradleye jsem obdržel pokyny, které jsem předal sborům. Podle nich jsme neměli postupovat velkými silami za čáru vedoucí od severozápadu na jihovýchod přes Plzeň, avšak mohli jsme a také měli provádět intenzivní průzkum směrem ku Praze.“³⁶

V dopoledních hodinách 5. května zahájila americká vojska obsazování západních a jižních Čech od Aše až po Český Krumlov. 3. armáda byla posílena 5. sborem 1. armády o síle tří divizí. Američané zahájili operaci silami 5. a 12. sboru, takže na celém úseku fronty dlouhém 350 kilometrů stálo na počátku celkem pět divizí, které postoupily 10 až 15 kilometrů do československého vnitrozemí. Jejich postup byl urychlen až nasazením obrněných jednotek.³⁷

Jeden proud 5. sboru (1. pěší divize) směřoval z prostoru Aš – Cheb na Mariánské Lázně a Karlovy Vary. Jiný postupoval ve směru Bor u Tachova – Stříbro – Plzeň (97. pěší a později 16. obrněná divize). Některé jeho části dorazily ještě 5. května do Plané a Holostřev. V linii Poběžovice – Železná Ruda postupovala v pásmu širokém 42 kilometrů 2. pěší divize. Její 9. pluk dosáhl úseku Kdyně, Domažlice, Železná Ruda a jeho 2. prapor vstoupil ještě večer do Klatov. Odtud pak směřoval na Šlovice a do Rokycan. Dva proudy této divize směřovaly do Plzně, a to po trasách Horšovský Týn – Dolany – Plzeň – Manětín a Klenčí – Domažlice – Plzeň – Kralovice.

4. obrněná divize navázala 5. května spojení s 5. pěší divizí, která zajišťovala horské průsmyky, a druhý den v 6.00 hodin zahájila útok. Rozmoklé cesty, déšť a mlha jí však bránily v rychlém postupu, který směřoval na Vimperk, Volyni a Strakonice, kam dorazila ve 14.00 hodin. Následujícího dne pak rozšířila své předmostí a zastavila na čáře Písek – Sedlice, vysunuté hlídky se pohybovaly až k Miroticím. Druhý proud této divize postupoval zároveň po trase Sušice, Horažďovice, Blatná, Rožmitál pod Třemšínem.

³⁶ PATTON, G. S. *Válka mýma očima*. Praha 1992. s. 270.

³⁷ LAŠTOVKA, L. *Plzeň v boji proti fašismu*. Plzeň 1975. s. 132.

Jihovýchodně pak postupovaly další útvary 12. sboru. Rozhraní mezi oběma sbory tvořila linie Klatovy – Nezvěstice – Rokycany. Jeden proud 12. sboru pronikal volarskou cestou a povodím Blanice a druhý k vltavskému údolí na Český Krumlov, Kaplici a České Budějovice. Na území českokrumlovského okresu postupovaly zároveň motorizované jednotky z rakouského Leonfeldu na Studánky a Vyšší Brod. U Horního Dvořiště podruhé překročila československou hranici (tentokrát v plné síle) vojska 90. pěší divize. Hlavní údernou silou v tomto prostoru však byla 26. pěší divize generála W. S. Paula. Dále operovaly na československém území doprovodné jednotky o síle praporů, rot, skupin, eskadron a týlových útvarů. Americký postup už většinou nenarážel na soustředěnou obranu, ale přesto byl veden s důkladným zajištěním, včetně dělostřelecké přípravy. Američané tak například ostřelovali v prvních květnových dnech i Domažlice a nejbližší okolí.³⁸

4. května 1945 se u obce Zejbiš (dnes Javorná, okres Klatovy) rozpoutala bitva mezi příslušníky americké 2. průzkumné eskadrony a Wehrmachtem a Hitlerjugend. Čelní jednotky americké "Troop A" útočící na Zejbiš byly pod německým tlakem nuceny ustoupit. 3. četa ze svazku "Troop C" pod vedením poručíka Capawella zaútočila na Zejbiš po boku "A", když ale jeho příslušníci zjistili, že bojují proti přesile, začali se stahovat. Na místě zůstalo několik amerických vozidel. Ztráty byly vysoké na obou stranách.

Stejněho dne – 4. května se příslušníkům 90. Infantry Division vzdala ve Všreubech celá 11. Panzer Divizion generála Wenda fon Wieter Sheima. Pro "Devadesátou" byla kapitulace německé divize pomyslným finálem v zápasu, který svedla od chvíle, co se její muži vylodili na Utahu. Její místo v postupu do nitra Čech zaujala 2nd Infantry Division, která se prodrala Bavorskem a zaujala výchozí postavení, aby již 5. května její muži vstoupili na domažlické náměstí.

Domažlice byly osvobozeny 5. května. Odtud pokračovali Američané směrem na Plzeň. V Plzni zatím panovalo napětí. 5. května došlo v Plzni v ranních hodinách k živelným lidovým akcím, které přerostly v povstání. Plzeňané pochodovali hlavními ulicemi za nesmírného nadšení a vykřikovali slávu Československé republiky. Na Klatovské třídě rozehnal ozbrojený německý oddíl z tamního velitelství průvod demonstrantů. A zde došlo

³⁸ HARKINS, P.D. When the Third Cracked Europe. Harrisburg 1969. s. 63.

i ke střelbě. Padly první oběti z řad povstálých vlastenců. Do povstání se zapojila i městská policie, která byla od počátku povstání jedinou větší vojensky organizovanou a ozbrojenou plzeňskou silou. Její ilegální pracovníci reorganizovali bezpečnostní složky a zatkli policejního ředitele, nespolehlivé důstojníky a kolaboranty. Za nejdůležitější považovali Plzeňané obsazení radnice. Krátce po desáté hodině pronikla do budovy radnice skupina občanů ozbrojených jen pistolemi. Zajistili bez odporu německé starosty dr. Waltera Sturma a Karla Wilda. Povstalci požádali svrženého starostu, aby velitelství německé armády nařídilo stažení nacistických vojsk z ulic města. Po celou dobu povstání hrozilo střetnutí s oddíly "wehrmachtu", které se zmateně přesouvaly na západ do amerického zajetí a zejména s početnou německou posádkou v Plzni (měla asi pět až sedm tisíc mužů). Nakonec k večeru došlo k dohodě a německá armáda se stáhla do kasáren, kde počkala na příjezd Američanů. Vojenské objekty střežila vedle německé i česká hlídka.

Americká vojska dorazila mezitím do Klatov a Domažlic. Revoluční národní výbor v Plzni proto vyslal do těchto míst spojky. Jejich informace se dostaly k veliteli 5. sboru generálu Huebnerovi, který ještě v noci z 5. na 6. května vydal rozkaz, aby 16. obrněná divize přešla do prvního sledu a zahájila postup po silnici z Boru do Plzně. Předzvědné části této divize vstoupily do Plzně 6. května v 8.15 hod. Ráno. Do atmosféry osvobození zazněly kolem 9. hodiny výstřely z věže kostela svatého Bartoloměje a z dalších domů. Američané zaujali palebné postavení a zaútočili na ohnisko odporu na Husově náměstí, v Resslerově ulici a na Klatovské třídě. Zajaté německé vojáky shromažďovali v rohu náměstí, odkud je pak odváděli na kasárenský dvůr. Většina zajatců, včetně velitele von Majewského, který podepsal kapitulaci města, přijala nakonec s úlevou fakt, že válka pro ně skončila. S kratším zpožděním se blížily k Plzni i formace 2. pěší divize, která sem mířila z Domažlic.³⁹

V ranních hodinách 6. května zahájily americké jednotky obsazování dalších českých měst a obcí. Po dosažení stanoveného cíle zastavily postup, případně se stáhly a čekaly další rozkazy. Téhož dne přivítali jednotky 2. pěší divize obyvatelé Staňkova a širokého okolí. 7. května po čtvrté hodině radinné vjely první tři americké tanky do Rokycan, kde jejich další postup zastavil rozkaz generála Eisenhowera. Průzkumné jednotky této divize však

³⁹ LAŠTOVKA, L. Plzeň v boji proti fašismu. Plzeň 1975. s. 133 – 135.

v souladu s výchozí směrnicí postoupily až k Berounu a Rakovníku a později i do Prahy. Ale i ony se stáhly zpět na vymezené pozice k Plzni a k Rokycanům.⁴⁰ Jihovýchodně od linie Klatovy – Nezvěstice – Rokycany byl operační prostor 12. sboru generála majora Irwina. První den postupovaly jeho jednotky pomalu s obezřetným průzkumem a všestranným zajištěním. Navíc jim v rychlejším postupu bránil rozmoklý terén pohraničních cest. Tam, kde 6. května dosáhly stanovených cílů, zastavily pohyb hlavních sil a čekaly na další instrukce. Akce s zúčastnily 4. a 11. obrněná a 5., 26. a 90. pěší divize. Tyto jednotky postupovaly zhruba pěti hlavními proudy: na Sušici a Horažďovice, přes Vimperk na Strakonicko, volarskou cestou k Prachaticím, údolím Vlatvy na Vyšší Brod a Český Krumlov, přes Horní Dvořiště k Českým Budějovicím.⁴¹ Podobně jako na plzeňském směru došlo i zde k několika bojovým střetnutím. K přestřelkám došlo u soumarského mostu, na přístupech k Vyššímu Brodu a Dolní Vltavici, u Perneku, Horní Plané, u obce Strážný a na dalších místech.⁴²

V ranních hodinách 7. května kapitulovaly Karlovy Vary a chebské velitelství US Army zmocnilo karlovarský národní výbor k převzetí města se všemi funkcemi, včetně funkcí vojenských. Když došly zprávy o bezpodmínečné kapitulaci Německa, zastavili Američané na celém úseku fronty bojovou činnost.

V úterý 8. května přijely americké hlídky do Perninku, Abertam, Klášterce nad Ohří a okolí. V poledne se zastavila tříčlenná skupina zpravodajců v Karlových Varech, odkud pokračovali čále ve směru na Prahu. V 11.30 hod. dorazily části 4. obrněné divize do Příbrami a Rožmitálu pod Třemšínem.

⁴⁰ PECKA, J. Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945. Praha 1995. s. 48.

⁴¹ PECKA, J. Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945. Praha 1995. s. 49.

⁴² PECKA, J. Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945. Praha 1995. s. 52.

4.3 16. obrněná divize

Jedna z nejmladších amerických obrněných divizí 2. světové války byla založena v červenci 1943. Její velitelství se nacházelo v Camp Chaffee v Arkansasu. Tady zůstala až do svého vstupu na evropské bojiště v lednu 1945. Části divizen se zúčastnily bojových operací společně s 86. pěší divizí, na konci dubna 1945 překročily řeku Issaru a postupovaly směrem na Wasserburg. Během mise její vojáci útokem obsadili několik malých měst, a poté se vrátili k hlavní části divize, která tehdy ležela v Norimberku, kde se cvičila a vykonávala strážní službu. Legendární cestu na Plzeň jednotka zahájila 5. května 1945. Již o den později vstoupili muži 16. divize do západočeské metropole, kterou po krátkém boji osvobodili. Nezůstali zde však dlouho, neboť byli rozmístěni na řadu míst v širokém okolí. V říjnu 1945 byla 16. obrněná divize rozpuštěna.⁴³

⁴³ FOUDEK, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 12 -14.

5 Konec 2. světové války na Spálenopoříčsku

5.1 Přehled událostí 2. světové války ve Spáleném Poříčí a okolí

15. 11. 1940 byla v souladu s novými protektorátními předpisy zabavena kronika Spáleného Poříčí. Umístěna byla v zemském archivu v Praze a vrácena byla naštěstí v pořádku v říjnu 1945. Během této doby si tehdejší spálenopoříčský kronikář Josef Němeček, který byl učitelem na místní základní škole, vedl tajnou kroniku doma. Po navrácení původní kroniky v říjnu 1945 pak všechny své záznamy let 1940 – 1945 přepsal právě do vrácené kroniky.⁴⁴

Ve Spáleném Poříčí se německá posádka nenacházela, pouze na krátkou dobu v roce 1940 zde bylo 35 německých vojáků a 1 důstojník, kteří zde byli na takzvané „zotavené“. V tomto roce byl také arizován místní židovský majetek.

Další události, které se výrazně dotkly místního obyvatelstva byly: Zastavení činnosti Sokola 15.11.1941.

13.1. 1942 byli vystěhováni místní Židé – jmenovitě: Rudolf Herrmann s dcerou Marií Hoffeovou, Albina Ehrmannová s dcerou Martou a Kamila Švarcová. Téhož roku byla kvůli svému zchátralému stavu zbořena spálenopoříčská synagoga.

4.4. 1943 zde byly z rozhlasových přijímačů odstraňovány krátké vlny a 1. 9. byla rozpuštěna tělocvičná jednota „Orel“.

Na konci Roku 1944 začaly nálety spojenců na Plzeň, mnoho lidí z Plzně tedy ze strachu před spojeneckými bombardéry zamířilo ke svým známým, či příbuzným na venkov, Spálené Poříčí a okolní vesnice nebyly výjimkou.

⁴⁴ Z vyprávění Ing. Tupého.

Od února 1945 na tomto území působí hloubkoví letci, kteří likvidovali prakticky vše, co se hýbe na silnicích, či železnici. Hloubkoví letci zde létají zejména na strojích P-51 Mustang a P-38 Lightning. Lidmi jsou tito nazýváni jako „hloubkaři“ nebo „kotláři“. „Kotláři“ proto, že při svých útocích na parní lokomotivy zasahovali tito letci kotle lokomotiv, a vyřadili ji tak z provozu.⁴⁵

Hloubkoví letci se zde zaměřili zejména na železniční trať mezi Nezvěsticemi a Mirošovem.⁴⁶ Mnoho útoků je zaznamenáno právě na nezvěstické nádraží, tyto útoky se bohužel neobešly beze ztrát na civilním obyvatelstvu, tyto ztráty však naštěstí jsou pouze malé.⁴⁷

V březnu 1945 přicházejí do Spáleného Poříčí takzvaní „národní hosté“ – obyvatelé Německa, kteří prchají před válkou. Ubytování jsou v místní škole – v 9-ti třídách a jejich počet činí 231. Vyučování ve škole se znovu rozbíhá až 4.4. 1945, a to pouze jako vyučování nouzové.

V polovině dubna 1945 aktivita hloubkových letců výrazně vzrostla. Nálety jsou na denním pořádku. 18. 4. 1945 byl u Vlkova rozstřílen spálenopoříčský autobus. Pilot dal autobusu nejprve signál, na což autobus zastavil a po opuštění všemi cestujícími byl pak za použití kulometů letadlem zničen.⁴⁸ Pokračují i útoky na železniční trať, zejména na vlaky, které se nacházely na nezvěstickém nádraží. Německým vojákům nepomohly ani protiletadlové kanóny, umístěné na každé vlakové soupravě. Poškozené vagony těchto vlakových souprav se poté staly cílem rabování místních obyvatel – zejména pokud šlo o potraviny.⁴⁹

Doprava i poštovní spojení je přerušeno, místní dělníci, kteří pracují v Plzni nemohou dojíždět do práce ani na kole, neboť hloučky vojáků kdysi slavné německé armády využívají všech dopravních prostředků, aby uprchly před Rusy do amerického zajetí – cyklisty přepadají a jejich kola ukořisťují.⁵⁰

⁴⁵ FOUČEK, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2007. s. 5.

⁴⁶ ČERNÝ, J. 100 let. Rokycany-Mirošov-Nezvěstice. Rokycany 1983. s. 16 – 19.

⁴⁷ Kronika obce Nezvěstice 1945 – 1952. s. 24.

⁴⁸ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 734.

⁴⁹ Kronika obce Nezvěstice 1945 – 1952. s. 21.

⁵⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 735.

Na konci dubna rozbíhá spálenopoříčský kaplan Jan Kozlík charitativní akci, která má za úkol pomoci vězňům v mirošovském pracovním táboře.⁵¹

5.2 Dny před osvobozením

4. května přišli do Spáleného Poříčí z mirošovského tábora 4 ruští zajatci, kteří následně v této oblasti působili jako partyzáni.⁵²

Dne 5. května roku 1945 přišel rozkaz Okresního četnického velitelství v Plzni, aby bylo provedeno odstranění německých nápisů na úředních a soukromých budovách a orientačních tabulích. Zároveň byl dán příkaz, aby byly připraveny české vlajky. Tento rozkaz byl proveden s naprostým nadšením a jásotem. Ještě téhož dne dopoledne byly vyvěšeny první československé vlajky. V 10.00 hod. dopoledne převzal veškerou moc místní národní výbor, který byl tajně připraven již před týdnem. Předsedou národního výboru byl Jaroslav Zábrodský – mlynář, a členy byli Vojtěch Bárta – zásobovací úředník, Antonín Žižka – městský strážník, Antonín Seidler – vrchní tajemník lesního společenstva, Jindřich Král – řídicí učitel, Alois Horník – pánský krejčí, Ladislav Hulec – strojník, Václav Tupý – skladník konzumu a František Švec – dělník. Tento výbor byl ještě 5. května večer rozšířen o 3 členy – přibyli Josef Musil – kameník, Jan Draský – cidič oceli a Josef Peklo – holič.⁵³ O politickém složení tohoto výboru se však kronika, ani jiné zdroje nezmiňují.

Ke strážní a pořadatelské pomoci bylo přibráno místní občanstvo z řad hasičů a bývalých vojáků. Vojenského vedení se ujal major Karel Šprongl, který byl dříve u pěšího pluku 18. v Plzni a nyní bydlel v dočasný výslužbě v našem městě. Tyto ozbrojené stráže přiváděly menší hloučky vojáků rozpadlé německé armády, které procházely naším městem. Tito

⁵¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 737.

⁵² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 768.

⁵³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 743.

vojíni byli odzbrojeni a po následné prohlídce propuštěni. Jejich ukořistěných zbraní se dále využívalo pro potřebu místních stráží. Prvně byly zbraně takto ukořistěny v Nových Mitrovicích.⁵⁴ Větší transporty ozbrojených vojáků, které většinou jely na autech, prošly v noci 5. a 6. května bez rušení, neboť místní stráže se obávaly, že napadení těchto konvojů by mohlo znamenat ohrožení na životě pro místní obyvatele.⁵⁵ Tyto transporty směřovaly přes Blovice do amerického zajetí. První z těchto transportů postupoval od Struhař směrem na Blovice. Dne 6.5. ve 4.00 hod. byl transport přepaden blovickou hlídkou v místě Hradiště – Bohušov. Na výstražnou střelu do vzduchu reagoval německý velitel okamžitým zahájením útoku. Hlídka byla nucena se stáhnout a transport pokračoval přes Blovice směrem na Kotousov.⁵⁶ Ještě téhož dne žádali blovičtí americkou armádu, která se v té době nacházela u Kbelnice u Letin, o postup do Blovic, avšak neúspěšně.⁵⁷ 7.5 projela těmito místy ještě početnější německá jednotka, se kterou však už byl sjednán volný průchod. Tato jednotka pravděpodobně o den dříve – 6.5. prošla Strašicemi a Dobřívem. V obou místech po ní zůstalo několik mrtvých civilistů a v Dobřívě ještě také vyrabované pekařství a konzum.⁵⁸ U Kotousova se spojila s jednotkou z předešlého dne, která byla zřejmě jejím předvojem. Následně tyto jednotky kapitulovaly přijíždějící americké armádě.⁵⁹

5.3 Pondělí 7. května 1945

V pondělí se místní obyvatelstvo dozvědělo, že na silnici mezi Hořehledy a Dražkovicemi postupuje ustupující německý pluk. Vedení Spáleného Poříčí vyslala štábního strážmistra Jaroslava

⁵⁴ Kronika obce Nové Mitrovce 1925 – 1959. s. 244.

⁵⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 746.

⁵⁶ KELLER, P. Blovice od soumraku do kuropění 1938 -1945. 1. vyd. Plzeň : Nava, 2012. s. 252.

⁵⁷ KELLER, P. Blovice od soumraku do kuropění 1938 -1945. 1. vyd. Plzeň : Nava, 2012. s. 255.

⁵⁸ SVĚTLÍK, J. Dobřív. Historie podbrdské vesnice. Plzeň 2006. s. 44.

⁵⁹ KELLER, P. Blovice od soumraku do kuropění 1938 -1945. 1. vyd. Plzeň : Nava, 2012. s. 256.

Dražana, aby vyzvěděl úmysl tohoto útvaru. Velitel německého útvaru hodnosti majora přijel

v dopoledních hodinách na radnici, kde žádal o klidný průchod svého útvaru směrem k Američanům. Veliteli bylo vyhověno a byl mu slíben postup na Blovice v doprovodu dvou četníků. V 10. hod. dopoledne zakroužilo nízko nad náměstím americké letadlo, které bylo nadšeně zdraveno. V té době německý pluk, který postupoval ke Spálenému Poříčí od Hořehled, náhle změnil směr a místo na Spálené Poříčí postupoval k Dražkovicům a následně ke Struhařům.⁶⁰

Mezi tím byl na náměstí velkým množstvím lidí očekáván příjezd Američanů, kteří již měli svou posádku ve Starém Plzenci a hlídkové vozy byly už dokonce v Nezvěsticích. Ve 13.00 hod. přijel směrem od Lipnice americký výzvědný vůz se dvěma vojiny od Lipnice. Pokračoval dále směrem nad Těnovice, avšak u továrny byl místními zastaven a upozorněn na německý útvar nedaleko Dražkovic.⁶¹ Vojíni krátce pohlédli tímto směrem a rychle se vrátili k Lipnici. Během chvíle přijely s tímto výzvědným vozem dva další vozy a dva střední tanky – těmito „středními“ tanky minil autor kroniky Josef Němeček nejspíše obrněné vozy M8 Greyhound (podle dobových fotografií), na které naskákali jeden četník a slovenští vojíni, kteří již 24. dubna přišli do našeho města z koncentračních táborů v Německu.⁶² Byli to: Julius Švarc, nar. 1919 – partyzán, Jan Rogan, nar. 1896 – zajat při slovenském národním povstání, Anton Vančo – působil na ruské frontě, Julius Baran, nar. 1920 – také působící na ruské frontě, Andrej Cabaník, nar. 1914 – také na ruské frontě, Jakub Slaštiak, nar. 1913 – zajat při slovenském národním povstání a Jozef Molnar, nar. 1927 – zajat při slovenském národním povstání.

Za nimi jel autobus s místní stráží a členy místního červeného kříže. Američané jeli obloukem přes Těnovice a Hořehledy s cílem vpadnout Němcům do zad. Za lesem Pastviště zazněla střelba. Část Němců začala odhazovat zbraně, avšak další část se v lese i nadále bránila. Američané střelbou zničili dvě německá nákladní auta, která shořela i se zásobami. Během půl hodiny byla zajata polovina německého útvaru. S likvidováním zbylých Němců pomohly americké posily, které dorazily od Blovic.

⁶⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 749.

⁶¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 749.

⁶² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 747.

Za hodinu po této akci přivedli Američané za pomoci našich vojenských hlídek na náměstí 380 odzbrojených zajatců, a to i včetně důstojníků. Američané nejprve provedli důkladné prohledání německých zajatců, po čemž byli místními obyvateli pohoštěni. Následně pak v 16.00 hod. oznámili Američané místnímu veliteli Špronglovi, že si zajatce odvedou zpět na bojiště, kde k nim připojí dalších 320 a všechny je odvedou směrem k Blovicům do zajetí.⁶³ Zůstalo zde jen 8 raněných vojáků, kteří byli červeným křem ošetřeni a večer odvezeni do Plzně.⁶⁴

Krátce po této události přijelo od Plzně 12 amerických aut a několik tanků 16. divize 3. obrněné americké armády generála George S. Pattona. Tito vojáci byli nadšení vítání, hoštění a k jejich počtě zde hrála i živá muzika. Náměstí bylo přeplněné, radostná nálada a pocit bezpečnosti z místního obyvatelstva jen čišely. Američané byli naprosto obklopeni. Každý se dorozumíval, jak uměl. Fotoaparáty byly v oboustranné činnosti. Vojáci rozdávali dětem čokoládu a dospělým cigarety, a kromě toho i mnoho autogramů. Na oplátku za to dostávali koláče, bábovky a bylo jim naléváno pivo. Obyvatelé se divili tomu, jak jsou americké vozy lehké, tiché a každý z nich má vlastní vysílací a přijímací stanici.⁶⁵ Po tomto dění odjela večer v 6.00 hodin odpoledne tato skupina směrem na Příkosice. O hodinu později, tedy v 7.00 hodin večer, byla rozhlasem oznámena úplná kapitulace Německa.

Ještě téhož dne mezi 21.00 a 22.00 hodinou projela Spáleným Poříčím městečkem americká obrněná rota směrem od Plzně k Těnovicům. Po půl noci se však tento útvar mnoha obrněných a bojových vozidel v množství asi jedné divize vracel tou samou cestou zpět.⁶⁶

⁶³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 752.

⁶⁴ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 750.

⁶⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 751.

⁶⁶ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 752.

5.4 Svobodný květen 1945

Ve škole ve Spáleném Poříčí jsou dosud ubytováni němečtí občané, kteří sem prchli ze svých domovů před válkou – viz výše. Tito uprchlíci byli ve středu 9. května v 6.00 hod. ráno odvedeni v doprovodu stráže do Nezvěstic, kde byli posazeni na vlak směr Plzeň. Jen 15 z nich zde zůstalo až do čtvrtka z důvodu úklidu školní budovy.⁶⁷ K těmto uprchlíkům se po jejich příchodu přihlásila místní obyvatelka Frída Doláková, která se při sčítání lidu v roce 1939 jako jediná ze 1722 obyvatel Spáleného Poříčí přihlásila k německé národnosti. Těmto uprchlíkům také prokazovala určité služby. V prvních dnech revoluce uprchla z obce, ale vrátila se 7. května a vyhrožovala českým občanům, proto byla zajištěna četnictvem v místnosti radnice, kde se 8. května oběsila.⁶⁸

Ze zdejších židovských obyvatel se jako první vrátil František Ehrmann s manželkou, a to 7. května večer. Tito manželé se skrývali 2,5 roku v Nechánicích u Matěje Homolky, který byl později společně s „organizátorem“ této akce Jaroslavem Tolarem za tento čin vyznamenán.⁶⁹

Po německé armádě zde zbylo 500 pušek, několik samopalů, 3 kulometry, několik pistolí, 16 pancéřových pěstí a velké množství nábojů a ručních granátů. Část z těchto zbraní si již 5. května vyžádala Plzeň a zbylé zbraně byly rozděleny pro potřeby okolních národních výborů.⁷⁰ Kromě zbraní byly německému vojsku zabaveny i 4 osobní a 4 nákladní automobily, 2 traktory "Buldok" s přívěsnými vozy, 1 autobus, 4 motorky a asi 9 kol. Tyto vozy byly 22. května předány vojenské správě v Plzni. Jen jeden německý sanitní vůz byl ponechán místním hasičům.⁷¹

Během dalších dnů přivádějí občanské stráže z okolních obcí a lesů jednotlivé zajaté německé vojáky a příslušníky SS, kteří jsou po prohledání zajištěni ve škole a při

⁶⁷ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 757.

⁶⁸ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 753.

⁶⁹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 753.

⁷⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 754.

⁷¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 756.

nastřádání více osob odvedeni strážemi do Nezvěstic. Některé příslušníky SS si odvádějí partyzáni do bývalého kárného tábora pro Čechy v Mirošově.

Dny mezi 7. a 10. květnem byly kromě těchto událostí provázeny projížděním amerických hlídkových vozů, které zde pátraly po zbylých vojácích německé armády. Tito američtí vojáci se také často zastavovali na návštěvu u místních obyvatel.

Dne 10. května projížděla Borovnem směrem na Nové Mitrovce Rudá armáda, do Spáleného Poříčí však pouze byli přivezeni mitrovickým řezníkem Kotorou 2 ruští vojíni, kteří zde sháněli součástku pro porouchaný vůz, krátce na to opět odjeli.⁷²

Do Spáleného Poříčí dorazil oddíl Rudé armády složený z osobního auta a obrněného vozu až 12. května ve 3 hodiny odpoledne. Poté co se setkali a pozdravili na náměstí s americkým výzvědným vozem, pokračovala tato ruská skupina pod vedením kapitána v cestě k Plzni k americkému štábu.⁷³

Následně v neděli 13. května zastavila u kostela 3 auta s ruskými důstojníky a několika vojíny, kteří byli naším obyvatelstvem také nadšeně vítáni. Po přátelské rozmluvě tito Rusové provázeni jásotem všech přítomných odjeli k Borovnu.⁷⁴

Téhož dne – 13. května přiváděly místní hlídky hloučky německých vojínů a příslušníků SS. V půl desáté dopoledne byl na radničním dvoře zastřelen jeden příslušník SS a německými vojíny byl pohřben před hřbitovem. V poledne bylo v Dobšově (zhruba 2 km od Poříčí) zastřeleno 6 příslušníků SS, večer zastřelil ruský nadporučík na radničním dvoře 5 německých zajatců, z toho byl jeden příslušník Vlasovovy armády, dva Ukrajinci a dva Němci – příslušníci SS. Všichni tito zastřelení byli večer převezeni na hřbitov, kde byli druhý den ráno uvězněnými zajatci pohřbeni do společné jámy. K nim byl přidán ještě ten, který byl pohřben před hřbitovem. Avšak během noci jeden zastřelený ze hřbitova zmizel a pátrání po něm bylo bezvýsledné. Patrně byl pouze postřelen a smrt jen předstíral.

⁷² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 759.

⁷³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 759.

⁷⁴ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 764.

V pondělí 14. května byl ještě přivezen těžce raněný německý voják z Karlova, který však svým zraněním podlehl a byl taktéž do tohoto společného hrobu pohřben.⁷⁵

V pondělí 14. května se v místním kostele konala bohoslužba za padlé, které se účastnil i celý národní výbor. Tato bohoslužba byla vykonána již o 8 hodině ranní.

Tato doba také znamená snahu o vrácení se do předválečných kolejí. Autobusové spojení sice dosud obnoveno nebylo, ale již od 14. května jezdí na Plzeň tři vlaky denně: ráno ve 4.20 hod. V poledne – ve 12:00 a odpoledne po 17.00 hodině. Z Plzně jezdí dva vlaky: kolem 15 hodiny a o 20 hodině. Jízda vlaků však není přesná, a to zejména z toho důvodu, že například na nádraží v Nezvěsticích probíhá vlaková kontrola prováděná Američany, která se snaží odhalit Němce prchající v civilním obleku. Avšak dělnictvo ze Spáleného Poříčí většinou do Plzně nejezdí, neboť koná hlídkovou službu v rámci "Revoluční gardy". Od 20. dubna je zde snaha o obnovení poštovního spojení. To je však také značně nepravidelné. Byly zrušeny poštovní známky s obrazem Hitlera a do vydání nových československých známek platí poštovní adresát. Listovní pošta je dopravována vlaky do Nezvěstic a odtud je rozváží listonoš na kole, než bude obnoveno autobusové spojení.⁷⁶ V úterý 15. května prošel směrem na Nezvěstice transport 117 německých zajatců, které přivedli Rusové. Ve čtvrtek 17. května u kostela odpočívalo 96 ruských zajatců, kteří šli z pracovního tábora v Karlových Varech. Byli na cestě z Klatov do Chomutova, odkud pojedou vlakem domů. I tito Rusové byli stejně jako ostatní vojáci osvobozených armád místním obyvatelstvem pohoštěni. Ještě 17. května odpoledne prošel Spáleným Poříčím transport 300 německých zajatců z Mirošova směrem na Plzeň.⁷⁷

16. května oznámil ruský kapitán národnímu výboru, že Spálené Poříčí je pod zájmem ruské vojenské správy, a že Rusové přebírají bezpečnost obce. Všechny ukořistěné zbraně, kromě zbraní pro místní stráž, což bylo asi 20 pušek, muselo být ruské správě odevzdáno. Ve Spáleném Poříčí však ruská posádka není. Nejbližší posádka je v Hořehledech, kde je pro bezpečnost umístěno 15 vojáků. V Lučistích je asi 70 vojáků, v Borovně, Čičově a

⁷⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 760.

⁷⁶ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 761.

⁷⁷ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 762.

Míšově se nacházelo více složek Rudé armády. Velitelství je umístěno na Planinech.⁷⁸ Americká vojenská policie jezdí při svých hlídkách pouze k Hořehledům k silniční závoře před obcí, kde se nachází ruská hlídka.⁷⁹

20. května byla na oslavu osvobození pořádána první národní slavnost zakončená mší v kostele. Při této slavnosti byly také vztyčeny vlajky československá, po pravé straně ruská, dále anglická a vlevo americká. Při vztyčování těchto vlajek hrála národní hymna.⁸⁰

Vše se pomalu vrací do normálních kolejí a občanstvo k práci. Poslouchá se rozhlas (vysílání z Londýna bylo ukončeno 12.5. 1945), vychází noviny, a to sice: Nový den a Nová svoboda (vydávají soc. Demokraté, Pravda a Rudé právo (komunisté), Svobodné slovo (nár. Demokraté), Lidová demokracie (Lidovci kromě toho vycházejí ještě Zemědělské noviny a Práce. V sokolovně se koná mnoho zábav k obveselení místního obyvatelstva, avšak zásoby zejména nápojů nejsou, neboť místní pivovar nemá kvůli nedostatku kvasnic žádné pivo. Ale i limonády byly v této době nedostatkové zboží, takže veškeré veselice v sokolovně byly jen při obyčejné vodě.⁸¹

Dne 22. května byl na městském úřadě sepsán protokol o likvidaci Kuratoria pro výchovu mládeže. Učitel Jaroslav Nosek předal národnímu výboru pokladní knihu, knihu zápisů a sbírku spisů. Došlo také k povolání 13 bývalých vojáků do strážní služby.

Ještě 26. května projíždí Spáleným Poříčím uprchlíci německé národnosti od Rožmitálu k Plzni. Od Hořehled byli přivezeni třemi vozy, následně pak byli společně i se svými zavazadly ve Spáleném Poříčí přeloženi na dva vozy patřící velkostatku a do praveni do Nezvěstic.⁸²

27. května se v místní sokolovně v 10 hodin dopoledne konala veřejná schůze místní komunistické strany. V úterý 29. května večer přivezli z Hořehled 6 německých válečných invalidů, kteří byli přepravováni z březnického lazaretu do svých domovů. Noc strávili ve

⁷⁸ Z vyprávění Ing. Tupého, Planiny – obec mezi Novými Mitrovicemi a Borovnem, po silnici přibližně 8 km od Spáleného Poříčí

⁷⁹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 763.

⁸⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 765.

⁸¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 766.

⁸² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 769.

spálenopoříčské škole a ráno pokračovali v cestě na Plzeň. 30. května Vojenské doplňovací velitelství v Plzni vyhlásilo mobilizaci ročníků 1911 – 1916.

V okolí se také ještě v této době vyskytují Němci, kteří jsou zajištěni ve škole, kde provádějí úklid a postupně jsou přemísťováni do tábora v Plzni. Mezi nimi odchází i O. Wittinger se svou ženou, která pochází ze Spáleného Poříčí.⁸³

Tento den je také významný tím, že je po dlouhé době opět obnovena autobusová doprava, na nádraží do Nezvěstic jezdí 4 autobusy denně – ve 4:00, 6:00, 12:00 a 16:45, od Nezvěstic přijíždějí autobusy v 8:00, 16:00 a 20:00.

5.5 Spálenopoříčské oběti německé persekuce⁸⁴

Kromě základních událostí bych v této práci také chtěl popsat osudy občanů Spáleného Poříčí, kteří během 2. Světové války byli donuceni opustit své domovy, ať už jako oběti německé persekuce, či odešli svobodně například účastnit se zahraničního odboje – viz. další podkapitola, a kteří se v této době vraceli do svého domova, pokud přežili.

Z občanů Spáleného Poříčí se staly obětmi německé persekuce:

Václav Matoušek, nar. 1890 – poštovní zřízenec a bývalý ruský legionář z I. světové války, byl zatčen plzeňským gestapem 24.5.1943, v Plzni byl vězněn měsíc a následně byl převezen do Terezína, kde strávil také měsíc a následně byl převezen do tábora Buchenwald, domů se vrátil 19. května 1945.

Josef Kušner – krejčí a bývalý člen Okresního zastupitelstva v Plzni, zatčen 25. května 1943, jako politický vězeň v Buchenwaldu zemřel při náletu na Weimar 24. srpna 1944.

⁸³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 780.

⁸⁴ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 775 – 778.

Bohuslav Jakubec – lesní adjunkt velkostatku, zatčen 21.7.1942, poté převezen do Prahy ke zvláštnímu soudu, z Prahy byl převezen do Straubingu, odtud do Bernau, vrátil se 18. prosince 1943.

Ervín Kepka, nar. 1914 – obchodní příručí, od 21.3.1942 byl na práci v Treichtlingenu u Norimberka, kde byl 13.dubna 1943 zatčen, následně byl dán do Flossenbergu, vrátil se 4. května 1945.

Marie Mečlová, nar. 1904 – zatčena 17. září 1942, byla transportována do Svatobořic u Hodonína na práci, propuštěna byla 14. dubna 1945 po rozpuštění tábora, její manžel Karel Mečl odešel z domova 20. června 1940, od té doby byl nezvěstný, ohlásil se až koncem roku 1945 z Polska, kde byl v armádě.

Berta Ledererová, židovského původu, nar. 1922 – úřednice, zatčena 21. ledna 1942 a transportována s matkou Valerií do Terezína, její matka Valerie byla 28. října 1944 odvezena do Osvětimi, kde zahynula, Berta Ledererová se vrátila 1. června 1945.

Marta Ehrmannová byla také v Terezíně a domů se vrátila později.

František Karásek, narozen 1906, mlynář, zatčen 9.9. 1942, vězněn v Bernau a Halle, kde 21.2. 1944 zemřel.

Václav Hodek, řezník/hostinský, zatčen 9.9. 1942, vězněn v Rotau, Bernau a Halle, vrátil se 26.5. 1945.

Jaroslav Váňa, rolník z Lipnice, zatčen 9.9. 1942, zemřel ve vězení.

Josef Šiman, zedník, zemřel v Halle 11.2.1945.

Již 1. října 1941 byl popraven brigádní generál bývalé Československé armády Václav Šára, nar. 1893 ve Struhařích.

5.6 Spálenopoříčtí v zahraniční armádě⁸⁵

Jiří Ehrmann (bratr Marty Ermanové), zemřel 13.5.1944 z důvodu nemoci v Northamptonu v Anglii jako příslušník československé zahraniční armády, Jiří Ehrmann byl svobodníkem československé armády na Středním východě, jeho otec se skrýval v Nechanicích. Jeho životopis vylíčil i s daty o činnosti v cizině jeho synovec Jan Ehrmann.

Jan Ehrmann, nar. 1926 unikl z vlasti společně se svou sestrou Eliškou, nar. 1923, dne 13.5. 1939 posledním transportem židovských dětí do Anglie. Tyto transporty organizoval Sir Nicholas Winton.⁸⁶

Jan Ehrman úspěšně prošel leteckým výcvikem a stal se stíhacím letcem u RAF, pro svůj věk se bojů však již nestihl zúčastnit.⁸⁷

Ferdinand Pevný, nar. 9.4.1908, před válkou pracoval jako montér ve Škodových závodech. Díky tomu se dostal na montáž do Teheránu. V roce 1943 se stal příslušníkem československé armády v Haifě. Od února 1944 se v Anglii účastnil tankového výcviku. Zúčastnil se i invaze do Evropy. Byl účastníkem tažení v Normandii, byl jedním z vojáků, kteří se zúčastnili obléhání Dunkerque, které trvalo až do května 1945. Do vlasti se vrátil 19. května v hodnosti desátníka.

5.7 Červen 1945

Červen 1945 byl na rozdíl od května již klidnější. 3. června je ukončena činnost strážní služby, všechny zbraně byly odvezeny do Plzně, kde si je přebraly příslušné vojenské úřady. Této službě se kromě velícího majora Karla Šprongla zúčastnili: podporučík v záloze Jaroslav Nosek, praporčík ve výslužbě Ferda, četaři v záloze J. Barnáš a V. Rund,

⁸⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 804.

⁸⁶ ŽÍŽEK, P. DAVÍDEK, M. Vyprávění z podbrdská. Spálené Poříčí 2006. s. 486.

⁸⁷ Osobní archiv Ing. Tupého

velitelem srtážnice byl E. Vambora. Kromě výše zmíněných se strážní služby zúčastnilo ještě 62 mužů ze Spáleného Poříčí, nápomocni byli ale i další obyvatelé.⁸⁸ V ten samý den vzniká ve Spáleném Poříčí svaz české mládeže.⁸⁹

10. června se koná schůze zaměstnanců velkostatku, která je konána za účelem volby revoluční závodní rady. Aby byla zajištěny dostatečné síly pro sklizeň je místním nezaměstnaným mužům narozených 1895 – 1929 a svobodným i vdaným bezdětným ženám narozených 1905 – 1929 nařízena pracovní povinnost na místním velkostatku, či přilehlých polích.⁹⁰ Ještě téhož dne se také vysílá v sokolovně kulturní film pro mládež.

Dochází také k výměně peněz, a to sice mezi 6. a 14. Červnem, kdy probíhá na poště výměna měny, avšak v této době pošta německé peníze pouze vybírá – vyměněny budou později, od Němců se peníze nepřijímají.⁹¹ 15. června mnoho obyvatel Spáleného Poříčí zamířilo do Plzně, kterou toho dne navštívil prezident Beneš. Dochází také k organizování Junáka pro děti, čímž byl pověřen předsedou Svazu československé mládeže místní kaplan Jna Kozlík, celkem bylo přihlášeno 120 dětí.⁹² Na židovském majetku byly následně vylepeny plakáty "zajištěno, národní výbor – šetřte národní majetek", přesněji to bylo na šesti domech č.p. 158, 161, 28, 9, 30, 49.⁹³ Po dlouhých šesti letech dochází také k opětovnému rozsvícení pouličního osvětlení. Solidaritu obětem války prokázali i spálenopoříčtí, na oběti Lidic a Ležáků se při sbírce konané 24. června celkem vybralo 35.195,80 Kč.⁹⁴

V těchto dnech se také sokolský majetek, který byl zabrán 11. října 1941 vrátil do rukou Sokola. Sokolský prapor se zachoval díky tomu, že ho před Němci ukryl Vladimír Věšín. Tento prapor byl během válečných let zakopán stejně jako některé důležité knihy u lesníka v Chyníně. Byl také vrácen kostelní zvon, který byl 6. dubna 1942 zcizen Němci pro válečné účely, na své místo byl slavnostně vrácen 15. července.⁹⁵

⁸⁸ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 784.

⁸⁹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 781.

⁹⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 785.

⁹¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 782.

⁹² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 799.

⁹³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 786.

⁹⁴ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 786.

⁹⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 787.

27. června dorazila do Spáleného Poříčí malá posádka ruských vojáků, aby zde vykonávala hlídkovou službu na demarkační čáře. Tuto hlídku měla vykonávat mezi Spáleným Poříčím a Vlkovem. Tuto posádku tvořilo 31 vojáků, kterým velel nadporučík. Kromě nich zde s nimi bylo i jedenáct koní. Místo pro strážnici si zvolili hostinec u Vötterů a stravovali se ve školní kuchyni. Na silnicích vedoucích směrem na západ jak na štitovské tak i na nezvěstické byly umístěny silniční závory pro kontrolu civilních aut. Policejní hodina byla pro občanstvo stanovena na 22. hodinu. Pro demarkační a vlakovou kontrolu byly vyrobeny občanské legitimace, které se nazývaly „henkarty“ a byly opatřeny razítkem národního výboru a okresního národního výboru s heslem: "příslušník československé republiky". Kromě toho byl tento nápis na těchto legitimacích i v jazyce ruském a anglickém. Každý člověk musel za tuto legitimaci zaplatit 5 korun.⁹⁶

5.8 Červenec – prosinec 1945

4. července se koná státní svátek Spojených států – Den nezávislosti. Všechna města i vesnice s americkou okupační armádou tento svátek slaví společně s americkými vojáky jako projev vděčnosti za pomoc při osvobození.

Místní obyvatelé se také konečně dočkali toho, že se od skončení války konečně mohou znovu napít piva, stalo se tak 7. července při taneční zábavě. Každý muž dostal při vstupu poukázku na jeden litr piva.⁹⁷

Téhož dne si poříčský velkostatek vyžádal vyslání čtrnácti německých žen z mirošovského tábora na zemědělské práce - tento tábor, který byl místem trestu pro české dělníky na nucené práce, vystřídalo po válce osazenstvo německé národnosti.⁹⁸

⁹⁶ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 788.

⁹⁷ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 789.

⁹⁸ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 790.

16. července se konají volby do místního národního výboru. Stejně jako v celé republice jsou i zde voleni zástupci čtyř politických stran. Na volebních lístcích je 24 členů a 12 náhradníků. Tato volba je veřejná, hlasuje se zvednutím ruky, volební právo mají všichni slovanští příslušníci, kterým je 18 let a více a bydlí ve Spáleném Poříčí. Všichni zrádci, kolaboranti, šmelináři i ti, kteří zbohatli díky černému obchodu, byli z tohoto volebního práva vyloučeni. Touto volbou zaniká činnost Revolučního národního výboru. K volbě nového výboru přišlo 250 voličů. Zvoleni byli jako předseda František Kovářík, jako první náměstek Jan Holub a jako další náměstkové Dr. Miloš Sýkora a Jan Lindaur.⁹⁹ Cigarety se přidělují také na lístky. Měsíční přiděl činí pro jednoho člověka 60 cigaret a 1 doutník.¹⁰⁰ V této době také znovu začínají odvody branců, přesněji ročníků 1917-1923. Od 11. srpna převzali autobusovou dopravu od společnosti Jas československé státní dráhy. Zdejšímu velkostatku bylo přiděleno 6 německých zajatců na práci, žně končí 20. srpna.¹⁰¹

V září došlo ke zlepšení výživy, neboť vláda zvýšila dávky obilí u samozásobitelů na 18 kg na osobu na jedno přidělové období, což byly čtyři týdny. U ostatních byly zavedeny přidávkové lístky. Díky tomuto zvýšení je přidělováno asi o 20 – 40 % potravin více. Postupně dochází ke zdražování cigaret, zápalek, potravin.

Dne 31. října přestávají platit jak protektorátní bankovky, tak i bankovky z první republiky. Od 29. října jsou na poštách a v peněžních ústavech tyto bankovky vyměňovány za nové bankovky československé. Dne 1. listopadu je tedy základem měny Kčs. Každý občan však může za nové peníze vyměnit pouze 500 korun. Ostatní stará platidla musí uložit do peněžních ústavů. Drobné peníze zůstávají však dále v platnosti. V době mezi 16. a 30. listopadem musí každý přihlásit u peněžních ústavů všechny vkladní knížky a u pojišťoven životní pojistky, neboť bude provedeno zdanění vkladů.¹⁰²

⁹⁹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 792.

¹⁰⁰ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 796.

¹⁰¹ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 798.

¹⁰² Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 808.

Dne 9. listopadu odchází ze Spáleného Poříčí ruský strážní oddíl. Americká armáda se slavnostně rozloučila s Plzní 20. listopadu za účasti zástupců československé vlády. Denní tisk je plný článků s děkovným obsahem za zásluhy a přátelství obou armád.¹⁰³

Po dlouhých letech také dochází k opětovnému konání trhů, které byly během okupace zakázány a k 1. prosinci je úředně zrušena národní správa v místní továrně. Podnik je opět veden majitelem K. Haidlmayerem.

K 31.12. roku 1945 je v tomto obvodu zdejšího poštovního úřadu počet posluchačů rozhlasu 499. Ve Spáleném Poříčí včetně okolních osad a samot se nachází 200 rozhlasových přijímačů. Poplatek za rozhlas byl v roce 1945 10,50 Kčs. Začátkem roku 1946 pak byl tento poplatek z výšen o 5 Kčs měsíčně, čili 15,50 Kčs.¹⁰⁴

Následkem poslední doby války je také to, že v Československé republice není dostatek horníků, což pro továrny i fyzické osoby znamená nedostatek uhlí a to i ve Spáleném Poříčí.¹⁰⁵

5.9 Spotřební zboží a služby

Od 1. prosince byly zvýšeny ceny poštovních služeb o 100 %. Bylo zvýšeno i jízdné vlaků a autobusů. Jízda autobusem ze Spáleného Poříčí do Nezvěstic stojí 7 korun československých a cena vlaku z Nezvěstic do Plzně je zvýšena na 15 Kčs.

Zvýšena byla i cena mléka a mléčných výrobků.

V této době došlo také k opětovnému zvýšení cen potravin. Zdražena byla i obuv, která byla stále prodávána jen na poukazy, vydávané okresnímu úřady. Zvýšeny byly i ceny piva. 1 hl sudového piva stál od této doby 448 Kčs, lahvého pak 580 Kčs. V místních

¹⁰³ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 809.

¹⁰⁴ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 848.

¹⁰⁵ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 848.

hostincích se podává v jednom l l za 6,60 Kčs, v druhém za 6 Kčs, 1 l lahvového vyjde na 6,80 Kčs.¹⁰⁶ Rapidně nahoru šla i cena elektrické energie, její cena vyrostla o 50%.

Textil je stále prodáván na oděvní lístky, ty se vydávají osobám starší 15 let. Tento lístek má hodnotu asi 250 bodů, např. na 1 m látky na šaty je potřeba 16 bodů, na oblek 80 bodů, spodky 14 bodů – 50 – 100 Kčs, ponožky 4 body – 26 Kčs apod. Tyto oděvní lístky mají platnost do konce roku 1946. Lidé doufali, že se s nimi rádi rozloučí.

5.10 Odchod místních obyvatel

Ačkoli ve Spáleném Poříčí se žádní Němci, kteří by byli odsunuti, nenacházeli, tak přesto se odsun této skupiny obyvatel místního obyvatelstva dotkl, jelikož vystěhováním Němců se vyprázdnilo mnoho místa, a to nejen, co se osídlení týče, ale i v zemědělství, řemeslech i živnostech. Ze Spáleného Poříčí se do bývalých Sudet mezi 5. květnem 1945 a 31. lednem 1946 odstěhovalo celkem 255 lidí. Na tomto území nastoupili do zemědělských usedlostí, živností, úřadů, továren atd. Odcházeli ať už do nedalekých lokalit, jako byly například Nýřany nebo Touškov, značná část spálenopoříčských se usadila okolo Stříbra, ale mnoho dalších putovalo například až do Chebu nebo Aše.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 842.

¹⁰⁷ Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952. s. 834 – 838.

6 Závěr

V této práci jsem se snažil proniknout do dění konce 2. světové války v daném regionu a přinést tak na ně ucelený pohled. Přestože pro samotné Spálené Poříčí nebylo toto období tím nejtěžším,¹⁰⁸ byla tato válka zajisté nejtěžším obdobím pro celý Svět, a to nejen pro vojáky, kteří umírali na frontách, ale také zejména pro civilní obyvatelstvo, tím spíše na území okupovaném cizím vojskem. Cílem této práce bylo přiblížit čtenáři, kromě politické situace a postupu, akcí a vybavení spojeneckých armád, také zejména události a život prostých obyvatel na území styku obou osvobozeneckých armád. Kromě odborných knih jsem při tvorbě této práce také mnohé informace čerpal z místní kroniky, protože dění právě ve Spáleném Poříčí, není jinde zachyceno a pokud ano, tak je čerpáno také z této kroniky, či z vyprávění pamětníků. Mně osobně se však kronika Spáleného Poříčí jeví jako důvěryhodnější zdroj informací, než-li právě vyprávění pamětníků. Myslím, že informace obsažené v této práci jsou důvěryhodné a přinášejí nezaujatý pohled na věc.

¹⁰⁸ Nejtěžším období pro Spálené Poříčí byla 30-ti letá válka, kdy toto městečko získalo svůj přídomek „Spálené“, neboť bylo v roce 1620 do základu vypáleno vojskem generála Buquoye, které táhlo na Prahu.

Summary

In this work I tried to break into the events of the end of the World War II. in the region and to bring the most complet view of them. Although this period as itself was not the hardest for Spálené Poříčí, this war was certainly the most difficult period for the whole World, not only for the soldiers who died on the front lines, but also especially for the civilian population, the more the territory was occupied by military presence. The aim of this study was to provide the reader, in addition to the political situation and technique and equipments of the US armies, and the life of ordinary citizens in the territory of two liberation's armies. By creating my work I draw inspiration not only from specialized books but also from the local chronicles, because the events from Spálené Poříčí are not written elsewhere and if so, they are also drawn from this chronicle, or from stories of witnesses. However, the chronicle of Spálené Poříčí seems to me to be more reliable source of information than the witnesses' stories. I think that the informations contained in this work are reliable and show us really uninterested view on those days.

7 Literatura a prameny

HEJL, V. Zpráva o organizovaném násilí. 1. vyd. Praha: Univerzum, 1990.

DRÁPALA, M. Na ztracené vartě západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945 – 1948. Praha : Prostor, 2000.

KAPLAN, K. Pravda o Československu 1945 – 48. 1. vyd. Praha : Panorama, 1990.

STANĚK, T. Perzekuce 1945. 1. vyd. Praha : Alcor, 1996.

STANĚK, T. Tábory v českých zemích 1945 – 1948. Opava 2006

PECKA, J. Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945. Praha 1995.

CIRONIS, P. Na demarkační linii. Rokycany-Praha 1990

ČÍŽEK, P. DAVÍDEK, M. Vyprávění z podbrdská. Spálené Poříčí 2006

FOUD, K. Než nastala svoboda. Chanovice 2006

FOUD, K. Vojáci zapomenuté brigády. Chanovice 2007

FOUD, K. US Army. Čechy 1945. Kolopásová a pásová technika. Plzeň 1993

ČERNÝ, J. 100 let. Rokycany-Mirošov-Nezvěstice. Rokycany 1983

KELLER, P. Blovice od soumraku do kuropění 1938 -1945. 1. vyd. Plzeň : Nava, 2012.

SVĚTLÍK, J. Dobřív. Historie podbrdské vesnice. Plzeň 1996

Kronika obce Spálené Poříčí 1913 – 1952.

Kronika obce Nové Mitrovce 1925 – 1959.

Kronika obce Nezvěstice 1945 – 1952.

Materiály ze soukromého archivu Ing. Tupého

Seznam obrazových příloh

Příloha č. 1: Americký jeep před tehdejším konzumním družstvem.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 2: Příjezd prvních amerických vojáků od Lipnice.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č.3: Zajetí němečtí vojáci na náměstí Spáleného Poříčí.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 4: Americké jeepy na náměstí ve Spáleném Poříčí.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 5: Americký jeep obklopen obyvateli Spáleného Poříčí.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 6: Americký voják na vozidle M8 Greyhound.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 7: Sovětský důstojník před pomníkem obětem 1. světové války ve Spáleném Poříčí.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 8: Závora a sovětská strážní budka na konci Spáleného Poříčí směrem na Nezvěstice.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 9: Sovětská radiostanice ve Spáleném Poříčí.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 10: Vyznamenání pro Jaroslava Tolara za pomoc při ukrývání spálenopoříčských židů.

Zdroj: Osobní archiv Ing. Tupého

Příloha č. 11: Letoun P-51 Mustang.

Zdroj: <http://p51-mustang.com/wp-content/uploads/2012/11/p51-5a.jpg>

Příloha č. 12: Letoun P-38 Lightning.

Zdroj: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lockheed_P-38_Lightning_USAF.JPG

Příloha č. 13: Americký jeep Willys.

Zdroj: <http://img.aktualne.centrum.cz/456/60/4566005-historie-jeep.jpg>

Příloha č. 14: Nákladní vůz značky Studebaker.

Zdroj: http://olive-drab.com/images/id_us6_07_700.jpg

Příloha č. 15: Americký half track M21.

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/M21_Mortar_Carrier.png

Příloha č. 16: Obrněný vůz M8 Greyhound.

Zdroj: <http://img78.imageshack.us/img78/3760/ee9cascavel37mmnv4.jpg>

Příloha č. 17: Lehký tank M5A1 Stuart.

Zdroj:

http://2.bp.blogspot.com/_mWjEGTWxpQg/SztxWOCAtpl/AAAAAAAACxU/aG6SvRwpWSg/s1600/Gvt_Photo_Angelsdorf_28_FEB_45_4th_F_Co_2.jpg

Příloha č. 18: Lehký tank M24 Chaffee.

Zdroj: http://farm5.static.flickr.com/4026/4684786153_c088eac20b.jpg

Příloha č. 19: Střední tank M4 Sherman.

Zdroj: http://en.academic.ru/pictures/enwiki/77/M4-Sherman_tank-European_theatre.jpg

Příloha č. 20: Těžký tank M26 Pershing.

Zdroj: [http://www.worldweapons.eu/3-Armour/USA/M26%20-%20Pershing/M26%20-%20Pershing%20\(b\).jpg](http://www.worldweapons.eu/3-Armour/USA/M26%20-%20Pershing/M26%20-%20Pershing%20(b).jpg)

Příloha č. 21: Samohybná houfnice M7 Priest.

Zdroj: <http://www.tankww2.estranky.cz/img/mid/17/m7-priest.jpg>

Příloha č. 22: Samohybné dělo M18 Hellcat.

Zdroj: http://www.ocshistory.org/army_museum/TD/119M-18-med.jpg

Příloha č. 23: Znak 16. Obrněné divize.

Zdroj: http://www.militarycarclub.cz/obrazky/16armored_znak.png

Příloha č. 1: Americký jeep před tehdeším konzumním družstvem.

Příloha č. 2: Příjezd prvních amerických vojáků od Lipnice.

Příloha č.3: Zajatí němečtí vojáci na náměstí Spáleného Poříčí.

Příloha č. 4: Americké jeepy na náměstí ve Spáleném Poříčí.

Příloha č. 5: Americký jeep obklopen obyvateli Spáleného Poříčí

Příloha č. 6: Americký voják na vozidle M8 Greyhound.

Příloha č. 7: Sovětský důstojník před pomníkem obětem 1. světové války ve Spáleném Poříčí.

Příloha č. 8: Závora a sovětská strážní budka na konci Spáleného Poříčí směrem na Nezvěstice.

Příloha č. 9: Sovětská radiostanice ve Spáleném Poříčí.

ÚSTŘEDNÍ VÝBOR PARTYZÁNSKÉ ORGANISACE » V E L A «

PRAHA XII., STALINOVA TRÍDA 7a — TELEFON 291-98, 308-29.

Čís. jedn: _____

PRAHA, 17. ledna 1947.

D E K R E T.

Pan

Jaroslav T o l a r,

Spálené Poříčí č.9.

Ústřední výbor partyzánské organizace generála
Dra Josefa Koutňáka. "VELA" Vám v uznání Vašeho chování
v době německé okupace a Vašich zásluh při společném boji
národa za osvobození že spárá nepřítěle, odevzdává

stříbrnou pamětní medaili za statečnost
na modré stuze
"V E L A 1 9 4 5.

Jste oprávněn toto vyznamenání u všech příleži-
tostí veřejně nositi a osvědčiti tak svoji příslušnost
k odboji a naší skupině.

Kpt. K. Böhmer
Gen. sekretář

K. V. Dvořák
předseda

Příloha č. 11: Letoun P-51 Mustang.

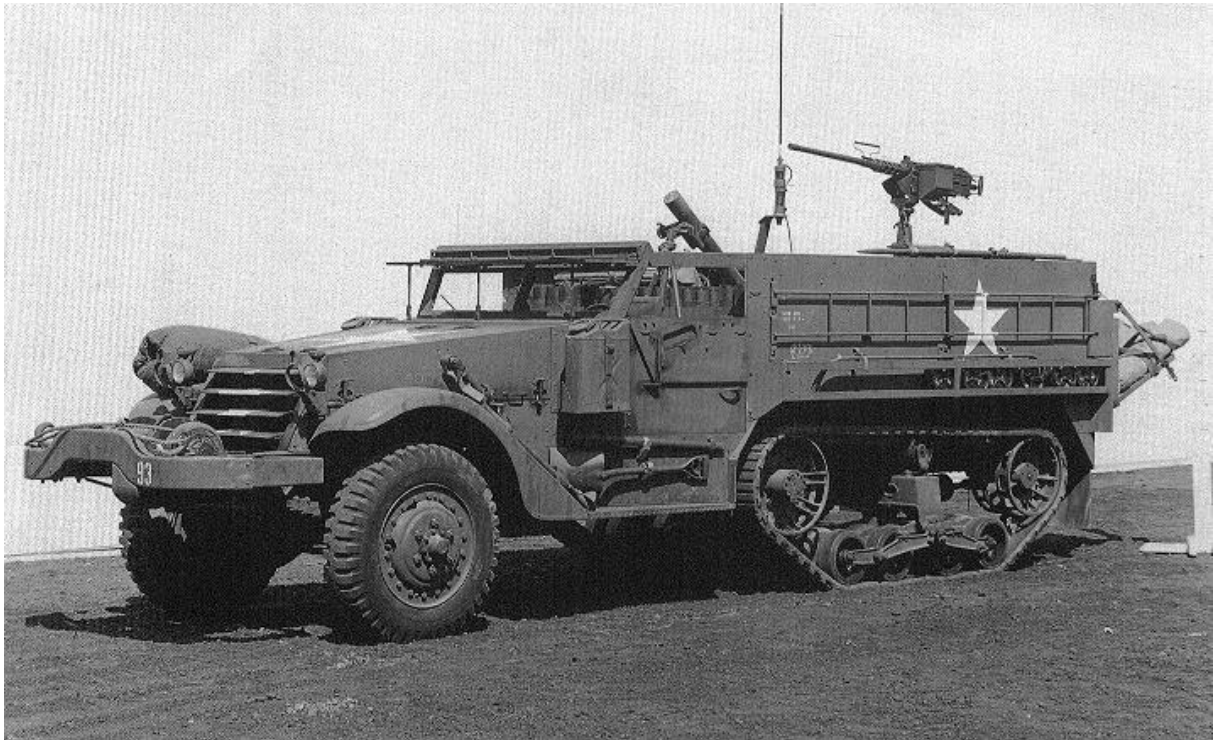
Příloha č. 12: Letoun P-38 Lightning.

Příloha č. 13: Americký jeep Willys.

Příloha: č. 14: Nákladní vůz značky Studebaker.

Příloha č. 15: Americký half track M21.

Příloha č. 16: Obrněný vůz M8 Greyhound.

Příloha č. 17: Lehký tank M5A1 Stuart.

Příloha č. 18: Lehký tank M24 Chaffee.

Příloha č. 19: Střední tank M4 Sherman.

Příloha č. 20: Těžký tank M26 Pershing.

Příloha č. 21: Samohybná houfnice M7 Priest.

Příloha č. 22: Samohybné dělo M18 Hellcat.

Příloha č. 23: Znak 16. Obrněné divize.